

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav speciálněpedagogických studií

Diplomová práce

Pavčina Pokorná

Role pečovatele v procesu výcviku vodícího psa

Olomouc 2013

Vedoucí práce: PhDr. Kateřina Stejskalová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedenou literaturu a zdroje.

V Olomouci dne 16. června 2013

.....

Pavčina Pokorná

Poděkování

Děkuji PhDr. Kateřině Stejskalové, Ph.D., za odborné vedení při zpracovávání diplomové práce. Dále velice děkuji slečně Martině Neradilové, cvičitelce občanského sdružení Pes pro tebe, za cenné rady a inspiraci při tvoření dotazníků pro praktickou část této diplomové práce.

Obsah

ÚVOD	6
I. Teoretická část	8
1 Klasifikace osob se zrakovým postižením	8
1.1 Zrakové postižení.....	8
1.2 Osoba se zrakovým postižením	12
1.2.1 Stručná charakteristika osob s jednotlivými stupni zrakového postižení	13
2 Prostorová orientace a samostatný pohyb zrakově postižených (PO SP ZP).....	17
3 Vodicí pes	20
3.1 Historie výcviku.....	21
3.1.1 Historie ve světě	22
3.1.2 Historie v České Republice	23
3.2 Legislativa.....	24
3.3 Organizace v ČR.....	26
3.4 Systém přípravy (od výběru štěněte po předání)	33
3.4.1 Výběr plemene.....	33
3.4.2 Výběr štěněte	34
3.4.3 Předvýchova	35
3.4.4 Výcvik	37
3.4.5 Předání.....	38
4 Osobnost pečovatel nejen v ČR.....	40
II. Praktická část	42
5 Cíl praktické části.....	42
6 Použitá metoda	44
6.1 Popis metody obecně	44
6.2 Vlastní dotazníky	46
7 Výsledky dotazníkového šetření.....	48
7.1 Výsledky dotazníků pro pečovatele vodicích psů.....	48

7.2	Výsledky dotazníků pro cvičitele vodících psů	58
8	Závěr praktické části.....	66
	ZÁVĚR	69
	Seznam použité literatury a elektronických zdrojů	70
	Seznam zkratk.....	74
	Seznam tabulek.....	75
	Seznam grafů	76
	Seznam obrázků.....	77
	Seznam příloh	78

ÚVOD

„Pes je jediné stvoření na světě, které vás miluje víc než sebe.“

Josh Billings

Autorka práce může z vlastní několikaleté zkušenosti podotknout, že výše uvedený citát je více než pravdivý. Psi jsou opravdu nejlepšími společníky, kteří jsou svým „páníčkům“ oddaní a milují je více než vlastní život. A právě tato vlastnost byla tím prvním a hlavním předpokladem pro to, že ze psů se během dlouhé historie postupně stali také pomocníci, kteří lidem prokazují své služby v různých oblastech. V dnešní době je tedy možné se setkat se psy loveckými, kteří pomáhají lidem při lovu, hlídacími, kteří mají za úkol hlídat různé objekty, tažnými, kteří slouží lidem jako pomocníci při dopravě v extrémních zimních podmínkách, služebními, kteří pomáhají policistům např. při vyhledávání drog, či se psy záchranářskými, kteří asistují při záchraně lidí zasypaných lavinami nebo troskami zřícených budov. A v neposlední řadě se můžeme setkat také se psy pomáhajícími lidem s různými zdravotními obtížemi. Sem je možné zařadit psy canisterapeutické, kteří často jen svou přítomností působí terapeuticky na psychiku člověka, a psy asistenční. Právě tomuto poslednímu zmíněnému typu psů je věnována tato diplomová práce, a to konkrétně psům vodícím, kteří pomáhají zrakově postiženým lidem nejen s orientací a samostatným pohybem. Vodící psi jsou pro své zrakově postižené majitele často nejlepšími přáteli, zlepšují kvalitu jejich života a v neposlední řadě jim pomáhají získat určitou míru nezávislosti. Proto je podle autorky této práce důležité, aby příprava takových psích pomocníků byla důsledná. Jedním z kroků v celém procesu výcviku vodícího psa je tzv. předvýchova štěněte. I když tuto část procesu některé organizace zabývající se výcvikem vodících psů nevyužívají, jde stále o nejčastější formu výchovy psů, kteří by v budoucnu měli pomáhat zrakově postiženým osobám, nejen v ČR. Během této doby je pes umístěn v rodině tzv. pečovatele, který by měl zajistit komplexní výchovu štěněte včetně základního výcviku. Pes je u svého pečovatele do asi jednoho roku věku, což je pro vývoj psa velice důležité období. Proto se autorka ve své diplomové práci zaměřuje hlavně na tuto část procesu výcviku vodícího psa, tedy na předvýchovu, a hlavně pak na roli samotného pečovatele v celém tomto procesu. Pokládá si otázky, zda jsou pečovatelé přijímáni na základě nějakých kritérií, zda jsou si vědomi své důležitosti ve výchově psa a zda ke své roli přistupují zodpovědně.

Teoretická část této práce se skládá ze čtyř kapitol. V první kapitole je podán přehled základních teorií pojednávajících o zrakovém postižení a klasifikaci osob s tímto postižením. Druhá kapitola je věnována prostorové orientaci a samostatnému pohybu zrakově postižených osob, protože právě vodící pes může těmto osobám pomáhat v překonávání obtíží v této oblasti. Třetí kapitola je věnována vodícím psům, jejich historii, výcviku, legislativě a organizacím v ČR s ním spojeným. Poslední, čtvrtá kapitola se zabývá osobností samotného pečovatele, a také stručně nahlíží do této problematiky v zahraničí.

Praktická část této diplomové práce je zaměřena na kvantitativní výzkum formou dotazníků, které byly předkládány pečovatelům a cvičitelům vodících psů. Cílem tohoto dotazníkového šetření bylo zmapovat pohled samotných pečovatelů, a také cvičitelů, vodících psů na problematiku důležitosti role pečovatele v procesu výcviku vodícího psa.

Cílem této diplomové práce je tedy shrnutí problematiky týkající se vodících psů s důrazem na období předvýchovy vodícího psa a roli pečovatele v celém procesu výcviku vodícího psa.

I. Teoretická část

1 Klasifikace osob se zrakovým postižením

Jelikož uživatelé vozících psů jsou osoby se zrakovým postižením, v první kapitole si budou charakterizovány tyto dva pojmy – zrakové postižení a osoba se zrakovým postižením.

1.1 Zrakové postižení

Zrak je spolu s chutí, hmatem, sluchem a čichem jedním ze základních smyslů člověka. Květová-Švecová (in Pipeková, 1998) uvádí, že zrakem získáváme 80 – 90 % informací o okolním světě. Dle Jesenského (2002) se pod pojmem zrakové postižení neskrývá pouhé poškození anatomických struktur a porucha funkce zrakového analyzátoru, ale jde o stav, kdy se toto poškození nebo porucha promítá negativně do všech dimenzí charakterizujících kvalitu života člověka. Finková, Ludíková, Růžičková (2007) vysvětlují, že zrakové postižení ovlivňuje rozvoj celé osobnosti člověka, zasahuje i jeho psychický vývoj, postižení se promítá do oblasti kognitivní, motorické i sociální.

Ludíková (in Renotierová, 2006, s. 192) definuje zrakové postižení jako „*absenci nebo nedostatečnost kvality zrakového vnímání.*“ Uvádí také termíny, které jsou pro tento pojem užívány v zahraničí. V angličtině je to visual handicap – zrakové postižení a v němčině der Sehfehler – vada zraku.

Ludíková (2007) ve svém *Manuálu základních postupů při kontaktu s osobami se zrakovým postižením* kategorizuje zrakové postižení následovně:

- normální zrak (zraková ostrost lepší než 6/18)
- zrakové postižení (zraková ostrost v intervalu 6/18 – 6/60)
- vážné zrakové postižení (zraková ostrost v intervalu 6/60 – 3/60)
- slepota (zraková ostrost nižší než 3/60)

Stejně dělení se objevuje také v publikaci *Speciální pedagogika osob se zrakovým postižením* od kolektivu autorek Finková, Ludíková, Růžičková (2007). Jako zdroj této kategorizace zrakového postižení podle Světové zdravotnické organizace (WHO) uvádí publikaci *Trendy soudobé oftalmologie (svazek 1)* od Pavla Kuchynky (2000).

Ludíková (2007) ale v souvislosti s tímto dělením upozorňuje, že je třeba ho vnímat pouze jako orientační, protože je nutné zohlednit i další faktory:

- doba vzniku zrakového postižení – postižení zraku vrozené nebo získané
- etiologické hledisko – poruchy orgánové či funkční
- délka trvání – akutní (krátkodobé), chronické (dlouhodobé) či recidivující (opakující se) onemocnění
- stupeň zrakového postižení – nevidomost, zbytky zraku, slabozrakost a poruchy binokulárního vidění

Hycl a Valešová (2003 in Finková, Ludíková, Růžičková, 2007) vychází z předpokladu, že ztráta zraku je stav, kdy zraková ostrost je pod hranicí 6/18 a uvádějí následující dělení:

- slabozrakost – vizus (zraková ostrost) lepšího oka je pod 6/18 až 3/60
- nevidomost – pokles zrakové ostrosti pod 3/60 až po světlocit
- praktická nevidomost – pokles vizu pod 3/60 do 1/60 včetně nebo binokulární zorné pole méně než 10 stupňů, ale více než 5 stupňů
- skutečná nevidomost – vizus je pod hranicí 1/60 až světlocit nebo oboustranně zorné pole pod 5 stupňů
- plná slepota – od světlocitu s chybnou projekcí světla až po ztrátu světlocitu.

Na tomto místě by bylo vhodné si vysvětlit pojmy *zraková ostrost* a *zorné pole*.

Zraková ostrost neboli vizus je „rozlišovací schopnost oka vyjadřující různý stupeň přesného, detailního zobrazení okolního světa na oční sítnici“ (Edelsberger, 2000, s. 228). Košč (in Vašek, 1994) uvádí, že jde o uzpůsobení oka určovat a rozlišovat velikost a tvar vizuálních podnětů. Nováková (in Pipeková, 2006, s. 232) vysvětluje, že „pokud je vizus vyšetřovaného oka např. 6/30, znamená to, že vyšetřovaný přečetl ze 6 m řádek, který přečte oko s normální zrakovou ostroší ze 30 m.“

Kraus (1997, s. 31) uvádí, že zorné pole je „oblast, kterou oko vidí fixující bod.“ Dle Novákové (in Pipeková, 2006) jde o široký prostor kolem námi vnímaného určitého místa v prostoru, který vnímáme spolu s tímto místem. Sovák (1986, s. 190) charakterizuje zorné pole jako „část prostoru, kterou vidíme přímo před sebou.“

Pro účely posudkového lékařství je v České Republice (na doporučení WHO) užívána následující klasifikace (Finková, Ludíková, Růžičková, 2007; SONS ČR, 2002 – 2013; AION CS, 2010 – 2013):

1. slabozrakost lehkého až středního stupně při vizu 6/18 – 6/60, kategorie zrakového postižení 1
2. slabozrakost těžkého stupně při vizu 6/60 a 3/60, kategorie zrakového postižení 2
3. těžce slabý zrak při vizu 3/60 – 1/60 nebo koncentrické (soustředné) zúžení zorného pole obou očí pod 20 stupňů nebo jediného funkčně zdatného oka pod 45 stupňů, kategorie zrakového postižení 3
4. praktická nevidomost při vizu 1/60 až světlocit s jistou projekcí světla nebo omezení zorného pole do 5 stupňů kolem centrální fixace, i když centrální ostrost není postižena, kategorie zrakového postižení 4
5. úplná nevidomost obou očí při světlocitu s nepřesnou projekcí až naprostá ztráta světlocitu, kategorie zrakového postižení 5

Dále pak:

6. vady zorného pole
7. ztráta jednoho oka nebo ztráta vidění na jednom oku
8. obrna horního víčka
9. obrny očních svalů
10. jiné poruchy vidění
11. jiné poruchy a nemoci oka
12. stavy nitroočních operací, stavy po implantaci čočky
13. nádory oka

Obdobnou klasifikaci uvádí Dotřelová (in Kraus, 1997), rozdílně však nahlíží na pokles zrakové ostrosti pod 3/60. Jedince s takovýmto poklesem již řadí mezi prakticky nevidomé. Ztrátu zraku definuje takto: „Z hlediska sociálně-zdravotnického je pokles centrální zrakové ostrosti pod 6/18 na lepším oku s optimální korekcí hodnocen jako ztráta zraku“. Klasifikace zrakových vad dle Dotřelové (in ibid.) tedy vypadá následovně:

- a) Slabozrakost – ireverzibilní pokles zrakové ostrosti na lepším oku pod 6/18 až 3/60 včetně. Dělíme ji na slabozrakost lehkou (6/18 – 6/60 včetně) a těžkou (6/60 – 3/60 včetně).
- b) Nevidomost – ireverzibilní pokles centrální zrakové ostrosti pod 3/60 – světlocit.
  - praktická nevidomost – pokles centrální zrakové ostrosti pod 3/60 – 1/60 včetně, binokulární zorné pole je menší než 10 stupňů, ale větší než 5 stupňů kolem centrální fixace
  - skutečná nevidomost – pokles centrální zrakové ostrosti pod 1/60 – světlocit, binokulární zorné pole 5 stupňů a méně i bez porušení centrální fixace
  - plná slepota – světlocit s chybnou světelnou projekcí až do ztráty světlocitu (amauróza)

V rámci desáté revize Mezinárodní klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů je uváděno třídění, jež vychází ze skutečnosti, která část zrakového analyzátoru je narušena (Finková, Ludíková, Růžičková, 2007). Pod kódy H00 – H59 klasifikace diferencuje Nemoci oka a očních adnex:

- H 00 – H 06 nemoci očního víčka, slzného ústrojí a očnice
- H 10 – H 13 onemocnění spojivek
- H 15 – H 22 nemoci skléry, rohovky, duhovky a řasnatého tělesa
- H 25 – H 28 onemocnění čočky
- H 30 – H 36 nemoci cévnatky a sítnice
- H 40 – H 42 glaukom
- H 43 – H 45 nemoci sklivce a očního bulbu
- H 46 – H 48 nemoci zrakového nervu a zrakových drah
- H 49 – H 52 poruchy očních svalů, binokulárního pohybu, akomodace a refrakce
- H 53 – H 54 poruchy vidění a slepota
- H 55 – H 59 jiné nemoci oka a očních adnex

(Ústav zdravotnických informací a statistiky České republiky, 1992)

Speciálně pedagogický náhled na klasifikaci vždy vychází z pohledu medicínského, ale také by vždy mělo být specifikováno, jaké dopady má dané postižení na socializaci a vzdělávání jedince (Finková, Ludíková, Růžičková, 2007). „*Nejčastěji prezentovaným a pro*

vzdělávání *nej důležitějším kritériem dělení osob se zrakovým postižením je stupeň zrakové vady*“ (Nováková in Pipeková, 2006, s. 233). Stupně zrakových vad jsou tedy následující:

- nevidomost
- zbytky zraku
- slabozrakost
- poruchy binokulárního vidění

Jednotlivé stupně budou blíže charakterizovány v následující kapitole 1.2 Osoba se zrakovým postižením.

Květoňová-Švecová (2000) ještě uvádí klasifikaci vycházející z oftalmologické diagnostiky. Jde o klasifikaci pro speciálně pedagogické účely dle skupin poruch zraku:

- ztráta zrakové ostrosti
- postižení zorného pole
- okulomotorické problémy
- obtíže se zpracováním zrakových informací
- poruchy barvocitu

1.2 Osoba se zrakovým postižením

Podle Ludíkové (in Renotiérová, 2006, s. 192) je za jedince se zrakovým postižením považována osoba, která *„po optimální korekci (např. medikamentózní, chirurgické, optické) své zrakové vady či poruchy má dále problémy při zrakovém vnímání a zpracování zrakem vnímaného v běžném životě.“* Finková, Ludíková, Růžičková (2007, s. 37) tuto definici uvádějí poněkud zjednodušeně: *„Pro potřeby speciální pedagogiky je za jedince se zrakovým postižením chápána osoba, který trpí oční vadou či chorobou, kdy po optimální korekci má stále zrakové vnímání narušeno natolik, že jí činí problémy v běžném životě.“*

„Zrakově postižení (někdy též ZP) nebo správněji osoby se zrakovým postižením jsou lidé s různými druhy a stupni snížených zrakových schopností. Úžeji se tímto termínem rozumí ti, u nichž poškození zraku nějak ovlivňuje činnosti v běžném životě a u nichž běžná optická korekce nepostačuje. (Nezahrnujeme sem tedy např. člověka, který nosí dioptrické brýle a s nimi docela normálně vidí - to znamená, že má zrakovou vadu lehčího stupně a s brýlemi

zvládá bez potíží každodenní činnosti, nemá omezení v přístupu k informacím, v orientaci a samostatném pohybu, v pracovním uplatnění, v sociální oblasti apod.).“ (SONS ČR, 2002 – 2013)

Podle Slowíka (2007) není za osobu se zrakovým postižením považován každý, u koho se vyskytne zraková vada. Velký počet lidí během svého života používá brýle či kontaktní čočky, které jsou dostatečnou korekcí jejich zrakové vady. Jejich vada tedy nijak zásadně negativně neovlivňuje jejich život. Jakmile ale běžná korekce nepostačuje a vada způsobuje člověku komplikace při běžných činnostech, můžeme již mluvit o zrakovém postižení.

Nováková (in Vítková, 2004, s. 215) uvádí, že podle WHO je *„osoba se zrakovým postižením ta, která má postižení zrakových funkcí trvajících i po medicínské léčbě anebo po korigování standardní refrakční vady a má zrakovou ostrost horší než 0,3 (6/18) až po světlocit, nebo je zorné pole omezeno pod 10 stupňů při centrální fixaci, přitom tato osoba užívá nebo je potenciálně schopna používat zrak na plánování a vlastní provádění činnosti.“*

1.2.1 Stručná charakteristika osob s jednotlivými stupni zrakového postižení

Jak již bylo nastíněno v kapitole 1.1 Zrakové postižení, speciální pedagogika v současné době užívá následující klasifikaci osob se zrakovým postižením:

- osoby nevidomé
- osoby slabozraké
- osoby se zbytky zraku
- osoby s poruchami binokulárního vidění

V této kapitole bude uvedena stručná charakteristika jednotlivých skupin.

Osoby nevidomé

Jde o kategorii osob s nejtěžším stupněm zrakového postižení. Finková, Ludíková, Růžičková (2007, s. 41) vysvětlují, že do této kategorie spadají *„děti, mládež a dospělí, kteří mají zrakové vnímání narušeno na stupni nevidomosti (slepoty).“* Dále uvádějí, že v angličtině i němčině se pro označení nevidomé osoby užívá pojmu blind.

Nevidomost může být vrozená i získaná (ibid.).

Kraus (in Finková, Ludíková, Růžičková, 2007) a Nováková (in Pipeková, 2006) se shodují, že nevidomost je pokles centrální zrakové ostrosti pod 3/60 až světlocit.

Dále se většina autorů (Nováková in Pipeková, 2006; Finková, Ludíková, Růžičková, 2007; Ludíková 2007) shoduje, že nevidomé osoby nemohou z okolního prostředí získávat informace zrakem, proto musí tento deficit nahrazovat využíváním nižších (hmat, sluch, čich, chuť) a vyšších (např. myšlení, paměť, řeč, představy, obrazotvornost, emoce) kompenzačních činitelů. Ludíková a Kozáková (2012) vysvětlují, že např. vidící jedinec si nejprve prohlíží předměty zrakem jako celek a až potom si všímá detailů. Nevidomí jedinec však nejdříve vnímá detaily, na základě kterých si vytváří celkovou představu o předmětu.

Sovák (1986) uvádí, že nevidomost (slepotu) se projevuje i na zevnějšku těchto osob. Jelikož nevidomí nemohou kontrolovat svou mimiku zrakem, zvykají si na různé grimasy, které jsou často neestetické.

Důsledky nevidomosti postihují celou osobnost jedince. Nejenže u osob nevidomých vzniká jistá míra informačního deficitu, ale vyskytují se i další problémy např. v oblasti prostorové orientace a samostatného pohybu, v rámci společenského a pracovního uplatnění, v možnostech práce s černotiskem a další. (Ludíková, 2007)

Osoby slabozraké

Ludíková (2007), Kraus (in Finková, Ludíková, Růžičková, 2007), Hamadová, Květoňová, Nováková (2007) a Nováková (in Pipeková, 2006) shodně uvádějí, že slabozrakost lze charakterizovat jako nevratný pokles zrakové ostrosti na lepším oku pod 6/18 až 3/60 včetně. Ludíková (2007) a Finková, Ludíková, Růžičková (2007) doplňují, že slabozrakost může být stejně jako nevidomost vrozená i získaná a zejména pro potřeby speciální pedagogiky je dále dělena na slabozrakost lehkou, střední a těžkou. Tyto autorky také zdůrazňují, že se velmi často vyskytují i obtíže spojené s narušením zorného pole či poruchy barvocitu, mimovolné pohyby očí (nystagmus) a další.

Sovák (1986, s. 196) charakterizuje slabozrakost jako poruchu, při které „*postížený nemůže číst písmo běžné velikosti.*“

U osob se slabozrakostí se často objevuje vytváření nepřesných, neúplných nebo zkreslených představ. Je u nich poznamenána schopnost grafického a pracovního výkonu.

Vyskytují se i problémy v oblasti prostorové orientace. Většina slabozrakých osob má sníženou schopnost koncentrace, jsou rychleji unavení, mají pomalejší pracovní tempo a jsou více sugestibilní. (Finková, Ludíková, Růžičková, 2007)

Slabozrací jedinci by měli důsledně dodržovat zásady zrakové hygieny, což se mimo jiné týká světelné intenzity, bezprašnosti prostředí, dostatečné kontrastnosti sledovaných jevů, velikosti objektů či písma, časové limitace práce do blízka apod. I u této kategorie osob se zrakovým postižením lze nedostatky do jisté míry eliminovat využitím všech dostupných kompenzačních činitelů. (Ludíková, 2007)

Osoby se zbytky zraku

Oftalmology je tato skupina definována v mezích zrakové ostrosti 3/60 – 0,5/60. Speciální pedagogika do této kategorie řadí jedince na rozmezí praktické slepoty a těžké slabozrakosti. (Finková, Ludíková, Růžičková, 2007)

Sovák (1986) uvádí, že děti se zbytky zraku se v útlém dětství projevují jako nevidomé, avšak existuje zde jeden rozdíl – dítě se zbytky zraku se otáčí za světlem a světlo poutá jeho pozornost.

Ludíková (2007) upřesňuje, že u těchto jedinců jsou zrakové možnosti ještě na nižší úrovni než u slabozrakých. Dále uvádí, že při všech činnostech by se u osob se zbytky zraku mělo pracovat tzv. dvojmetodou. To v praxi znamená kombinaci postupů a metod užívaných u osob nevidomých i slabozrakých (Finková, Ludíková, Růžičková, 2007). Žáci se zbytky zraku se tedy např. učí číst zvětšený černotisk, ale současně se učí i Braillovo písmo (ibid.).

Novotná a Kremličková (1997) se shodují s ostatními autory (Ludíková, 2007; Finková, Ludíková, Růžičková, 2007; Hamadová, Květoňová, Nováková, 2007), že jde o poměrně nestabilní kategorii a částečné vidění může jevit tendenci ke změně v obou směrech. Novotná a Kremličková (2007) ještě dodávají, že je nutná soustavná lékařská péče.

Podle Hamadové, Květoňové, Novákové (2007) můžeme osoby se zbytky zraku dělit do dvou skupin. První skupinou jsou ti, kteří více inklinují ke způsobu poznávání nevidomých (tedy využívají více kompenzačních smyslů). Do druhé skupiny pak spadají ti, kteří se více přibližují ke způsobu poznávání vidomých (využívají postiženého smyslu).

Osoby s poruchami binokulárního vidění

„Po narození se u každého jedince dále vyvíjejí zrakové funkce a jejich komplexní vývoj trvá několik let, přičemž vývoj správného binokulárního vidění je podmíněn normálními anatomickými poměry a funkčními předpoklady a při jejich narušení nastává porucha binokulárního vidění“ (Ludíková, 2007, s. 10).

„V důsledku poruch binokulárního vidění je porušena řada základních zrakových funkcí. Jedná se zejména o deficit v oblasti plastického a hloubkového vidění, v lokalizaci objektů, v zrakové analýze a syntéze, v prostorové orientaci apod.“ (ibid., s. 10-11)

Podle Hamadové, Květoňové a Novákové (2007) jsou poruchy binokulárního vidění poruchami funkčními a dělí se na tupozrakost (amblyopii) a šilhavost (strabismus). Dle těchto autorek je jejich charakteristickým znakem omezení zrakové funkce jednoho oka a je důležitá jejich včasná diagnostika, která spolu s následnou péčí (medicínskou i speciálně pedagogickou) umožňuje danou vadu odstranit či zmírnit. V tomto se shodují s Ludíkovou (2007).

U osob s těmito poruchami se často pomaleji utvářejí představy, mají méně přesné a pomalejší motorické reakce na zrakové podněty (Finková, Ludíková, Růžičková, 2007). Žáci, u kterých nedošlo včas k úspěšné terapii, mají často problémy při čtení a psaní, jsou rychleji unavitelní, objevuje se u nich slzení očí po zrakové práci (ibid.). Největší problémy mají tyto žáci s koordinací oko-ruka a s vnímáním prostoru (Hamadová, Květoňová, Nováková, 1997). Jako hranici, kdy je možné tuto vadu vhodným vedením (především pomocí pleoptických a ortoptických cvičení) napravit, uvádí Ludíková a Kozáková (2012) věk sedmi let.

2 Prostorová orientace a samostatný pohyb zrakově postižených (PO SP ZP)

Jelikož vodící pes je kompenzační pomůckou, která má jedinci se zrakovým postižením usnadnit orientaci v prostoru a především samostatný pohyb, je následující kapitola věnována této problematice.

Obtíže v prostorové orientaci a se samostatným pohybem jsou jedním z nejvýraznějších důsledků zrakového postižení. Tento problém se netýká jen osob nevidomých, ale také osob se zbytky zraku a osob slabozrakých. (Finková, Ludíková, Růžičková, 2007)

Wiener (1986, s. 18) ve své publikaci *Prostorová orientace a samostatný pohyb zrakově postižených* uvádí definici orientace dle Jesenského (1978): „Orientace je proces získávání a zpracování informací z prostředí za účelem skutečné nebo jen myšlenkové manipulace s objekty prostoru nebo za účelem plánování a realizace přemísťování se v prostoru.“ Jesenský (in ibid.) dále uvádí, že samostatný pohyb zrakově postižených je pohybem cílevědomým a prostorová orientace je základním předpokladem k cílevědomosti tohoto pohybu.

Pro zvládnutí problémů v oblasti PO SP ZP užívá Wiener (1986) termín mobilita. Ta je podle něj základním předpokladem samostatného života zrakově postiženého jedince, jeho socializace, začlenění do pracovního procesu a společenského života vůbec. Pro vymezení tohoto pojmu užívá definici doktora J. Armstronga z roku 1976 (s. 19): „*Nevidomý člověk je mobilní, jestliže je schopen shromažďovat a využívat dostatečné informace o svém životním prostředí, tak, aby předešel úrazům a aby dosáhl zamýšleného cíle bez větší námahy.*“ Wiener (1986) ještě k této definici dodává, že základním předpokladem PO SP je zvládnutí základních technik pohybu (tedy oblast prvků PO SP a techniky dlouhé hole – viz níže) a že dosažení určitého stupně mobility je závislé na cílevědomě vedeném vyučovacím procesu, protože mobilita není vrozenou schopností zrakově postižené osoby. Mobilního nevidomého člověka tedy charakterizuje takto: „*Nevidomý člověk je mobilní, když je schopen se s využitím naučených technik pohybu a získávání informací bezpečně a jistě přemísťovat v prostoru.*“ (ibid., s. 19)

Mezi základní oblasti výchovy PO SP ZP řadí Wiener (1986) tyto tři:

- prvky prostorové orientace a samostatného pohybu zrakově postižených

- technika dlouhé hole
- orientační analyticko-syntetická činnost

Prvky PO SP ZP jsou „základní návyky, jež rozvíjejí a zdokonalují přirozené schopnosti zrakově postiženého jedince a jejichž zvládnutí mu umožňuje dosáhnout poměrně vysokého stupně mobility“ (Wiener, 1986, s. 19). Patří sem zvládnutí základních technik pohybu bez hole (chůze s vidícím průvodcem, bezpečnostní držení a kluzná prstová technika) a rozvíjení přirozených pohybově orientačních schopností zrakově postiženého jedince a odstraňování nepříznivých důsledků zrakového postižení v oblasti PO SP (např. odhad vzdáleností a úhlů, rozvoj sluchové orientace, chůze po schodišti, omezení odchylek od přímého směru a další) (ibid.).

Technika dlouhé hole je „cílevědomé a poučené užívání bílé hole přesně stanoveného poměru její délky k postavě; takové užívání hole, které poskytuje zrakově postiženému plnou bezpečnost i subjektivní jistotu při dodržování základních fyziologických i estetických pravidel pohybu“ (ibid., s. 20).

Orientační analyticko-syntetická činnost je „využívání informací všeho druhu, získaných všemi dostupnými prostředky a způsoby, při aplikaci základních technik pohybu v procesu prostorové orientace a samostatného pohybu zrakově postižených“ (ibid., s. 20). Cílem tedy je, aby zrakově postižený jedinec byl schopný udělat si správný úsudek o situaci a na základě toho tuto situaci správně řešit (ibid.).

Výchovu PO SP ZP vidí Wiener (1986) v centru výchovně vzdělávacího procesu u osob s těžkým zrakovým postižením. Tato problematika podle něj hraje klíčovou roli při prevenci defektivy či při jejím odstraňování a zvládnutí obtíží v PO SP je zásadní podmínkou úspěšného a harmonického rozvoje osoby se zrakovým postižením.

Finková, Ludíková, Růžičková (2007) uvádí zásady nácviku PO SP ZP podle Wienera:

1. zásada cílevědomého, účelného a nenápadného prolínání výchovy všemi činnostmi zrakově postiženého
2. zásada bdělé pozornosti
3. zásada kompenzační funkce ostatních smyslů
4. zásada postupného zvyšování náročnosti
5. zásada samostatnosti a zvyšování mobility

6. zásada bezpečného pohybu
7. zásada individuálneho prístupu

3 Vodící pes

Modlitba vodícího psa

„Můj nový příteli, svůj příchod k tobě pociťuji jako krok do neznáma, proto se ho trochu bojím. Můj zmatek pramení z toho, že nevím, co mne u tebe čeká.

Vyslyš proto, příteli, moje prosby, abych se tohoto strachu zbavil a mohl ti dobře sloužit.

Především se, můj příteli, vyzbroj trpělivostí, protože moje služba ti ze začátku zcela jistě přinese rozčarování.

Budeš-li mít pocit, že takto sis mě nepředstavoval, nepropadej trdomyslnosti. Dobře mne pozoruj a snaž se zjistit moje přednosti a nedostatky. Především znalost mých nedostatků je pro tebe důležitá. Budeš-li je znát, naučíš se čelit nepříjemným situacím.

Jsem živý tvor s duší dítěte, umím milovat, nenávidět, žárlit, bát se i podvádět.

Umím mít radost z tvé radosti a rmoutit se z tvého smutku.

Prosím tě, příteli, abys mě za každý dobře provedený úkol pochválil a byl důsledný, pokud tě budu zlobit. Jen tak poznám, že jsi můj milující pán a celý život ti tvou lásku budu oplácet nezištnou službou.

Prosím tě, příteli, abys o mne všestranně pečoval, pravidelně mě krmil, venčil a česal.

Budu-li nemocen nebo zraněn, pečuj o mne s láskou a buď ke mně ohleduplný.

Určitě spolu prožijeme mnoho dobrého i zlého. Kvalita mojí služby bude úměrná kvalitě našeho vzájemného vztahu.

A ještě jednu prosbu k tobě mám, příteli můj.

Pamatuj, že psí život je asi šestkrát kratší než lidský. Až budu stár a nebudu ti moci sloužit, nechej mě u sebe na dožití. A jestliže můj skon bude neodvratný, dopřej mi, prosím, rychlou a bezbolestnou smrt.

Pak se příliš nermuť. Jistě přijde můj nástupce, který ti poslouží stejně dobře jako já.“

(PETŘÍČKOVÁ, M., 2009 – 2012)

Vodící pes pomáhá nevidomým nebo zrakově postiženým lidem v oblasti mobility, kompenzuje problémy vnímání nevidomých či těžce zrakově postižených lidí a umožňuje jim bezpečný pohyb ve známém i cizím prostředí. (PES POMŮŽE, 2005)

Vodící pes usnadňuje orientaci prostřednictvím vyhledávacích cviků a snižuje tak závislost nevidomého či slabozrakého člověka na jiné osobě. (PESTRÁ SPOLEČNOST, o.p.s, 2009 – 2011)

Vodící pes je pro člověka se zrakovým postižením jedním z kroků k samostatnosti a nezávislosti. (SVVP: Středisko výcviku vodících psů SONS ČR, 2013)

Podle Zdenky Galajdové (in Galajdová, L., Galajdová, Z., 2011) poskytuje pes nevidomému člověku větší nezávislost a pocit svobody. Dává člověku pocit bezpečí, umožňuje mu psychicky se uvolnit a pohybovat se rychleji. Funguje jako důvěrník a kamarád, odstraňuje pocit samoty, má nezanedbatelnou roli ve společenském životě člověka. Pes je stále přítomný, není nespokojený, nekritizuje, nestěžuje si.

3.1 Historie výcviku

„Není snad zvířete, které bychom znali lépe než psa, které bychom milovali a kterému bychom více důvěřovali... Léčebné účinky života se psem nejsou objevem moderní psychologie, lidé je znají již tisíce let.“

Dr. Nicholas J. Saunders

(Galajdová, 1999)

Potkat na ulici člověka s vodícím psem je dnes již poměrně běžnou záležitostí. Nebylo tomu tak však vždy. Ještě počátkem minulého století byli nevidomí lidé úplně odkázáni na pomoc okolí a jejich samostatnost byla značně omezena. (PETŘÍČKOVÁ, M., 2009 – 2012)

Již v dávné historii se můžeme setkat se zmínkami o soužití nevidomého člověka a psa. Například na nástěnných malbách ve starověkém italském městě Herculaneum je znázorněn i pes doprovázející nevidomého člověka. (ibid.)

V následujících kapitolách bude uveden přehled novodobější historie výcviku vodících psů ve světě i na našem území.

3.1.1 Historie ve světě

První systematické pokusy o výcvik psů, kteří by měli pomáhat nevidomým, se objevují kolem roku 1780 v Paříži. Krátce na to, v roce 1788, jsou známy zmínky přímo od nevidomého cvičitele Josefa Riesingera z Vídně.

V roce 1918 kněz Johann Wilhelm Klein (zakladatel Institutu pro vzdělávání nevidomých (Blinden-Erziehungs-Institut) ve Vídni) zmiňuje ve své knize "Učebnice pro výuku nevidomých" některé postupy při výcviku vodících psů. V roce 1847 Švýcar Jakob Birrer píše o vlastních zkušenostech s vodícím psem, kterého si sám vycvičil.

Zájem o služby vodících psů prudce vzrostl během první světové války v Německu, kde se z fronty vracelo mnoho osleplých vojáků a zároveň byl i dostatek vyřazených vojenských psů. Je zřejmé, že se využívalo psů různých plemen i jejich kříženců.

V roce 1916 otevřel doktor Gerhard Stalling první školu pro výcvik vodících psů v německém Oldenburgu. Následovalo otevření škol v dalších velkých německých městech (např. Bonn, Vratislav, Hamburk či Drážďany). Výsledkem bylo téměř 600 vycvičených psů ročně, kteří byli předáváni často nejen klientům po celé Evropě, ale také do Kanady či USA. V roce 1926 byl tento projekt zastaven. Navázala na něj však škola v německém Potsdamu, která byla velmi úspěšná. K výcviku využívala německé ovčáky. Tato škola inspirovala paní Dorothy Harrison Eustis, Američanku žijící ve Švýcarsku, k napsání článku *The Seeing Eye* o výcviku v Německu (říjen 1927). O tomto článku se dozvěděl nevidomý Američan Morris Frank a kontaktoval paní Eustis. Následně prošel ve Švýcarsku výcvikem s fenkou německého ovčáka jménem Buddy. Po návratu do USA (v roce 1929) založil ve spolupráci s paní Eustis první školu pro výcvik vodících psů *The Seeing Eye*. V roce 1928 Eustis založila školu se stejným názvem (ve francouzštině L'Oeil qui Voit) také ve Švýcarsku. Nadace *The Seeing Eye* se stala průkopníkem ve výcviku vodících psů a svou službu nevidomým lidem poskytuje dodnes.

V roce 1931, opět za přispění Dorothy Harrison Eustis, začala fungovat výcviková škola ve Velké Británii. Ještě v tomto roce bylo předáno prvních pět vodících psů ve Velké Británii. Zájem o čtyřnohé pomocníky se stále zvyšoval a začal pronikat i do dalších zemí. Po celém světě vznikala výcviková střediska. V současné době jsou centra výcviku například v těchto zemích: Austrálie, Belgie, ČR, Chorvatsko, Francie, Finsko, Itálie, Irsko, Izrael, Japonsko,

Jihoafrická republika, Kanada, Korea, Německo, Nizozemí, Norsko, Nový Zéland, Slovensko, Španělsko, Švýcarsko, USA, Velká Británie.

V roce 1989 byla ve Velké Británii založena Mezinárodní federace vodících psů (International Guide Dog Federation – IGDF), která má za cíl určit a uplatnit uznávaný standard v chovu, výcviku i předávání psů a péči o zrakově postiženého klienta. Funkcionáři organizace navštěvují jednotlivé země a střediska, sledují a hodnotí jejich práci a dodržování stanoveného standardu.

(SOVO.CZ, 2006 – 2013; The history of Guide Dogs, 2013; PETŘÍČKOVÁ, M., 2009 – 2012)

3.1.2 Historie v České Republice

Na našem území byly první pokusy o výcvik psů pro nevidomé zaznamenány od roku 1922. Hlavním průkopníkem v té době byl Josef Podhorský. Velký rozvoj pak nastal v 60. letech. Mezi tehdejší hlavní organizátory výcviku patřili Miroslav Fišer, Josef Dvořák, Jan Skuhrovský a Josef Ambruster. Museli se však potýkat s nepříznivou politickou situací, která neumožňovala kontakt se zbytkem Evropy. Proto museli vycházet hlavně z vlastních kynologických zkušeností a učit se z vlastních chyb.

Až v roce 1974 došlo k dohodě mezi Ústředním výborem svazu invalidů a chemickým podnikem Spolana Neratovice a bylo založeno výcvikové centrum. Zde však výcvik trval pouze čtyři roky. V roce 1978 přesunul Svaz invalidů výcvik psů pod svůj výrobní podnik Meta Praha (výroba invalidních kompenzačních pomůcek). V průběhu osmdesátých let Meta navázala kontakty se zahraničím (NDR, Dánsko, Velká Británie, SSSR) a zřídila výcvikové středisko s vlastním chovem psů v Neratovicích. Tento projekt však z ekonomických důvodů neuspěl.

V roce 1985 vznikl Klub držitelů vodících psů (KDVP), u jehož zrodu stáli Miroslav Fišer a Miroslav Podobský. Členové klubu se pod vedením Miroslava Fišera scházeli a procvičovali své psy. Tento klub pracuje dodnes a jeho hlavním posláním je hájit zájmy a potřeby nevidomých kynologů.

K výraznému pokroku došlo až v roce 1990, kdy vznikla České unie nevidomých a slabozrakých. 1. října 1991 bylo při této organizaci založeno oddělení výcviku vodících psů v

Praze – Jinonicích. Tato škola byla 15. dubna 1994 přijata jako přidružený člen IGDF, plnohodnotným členem je od roku 1997.

V současné době funguje v České Republice několik výcvikových středisek a škol. Více budou jednotlivé organizace popsány v kapitole 3.3 Organizace v ČR.

(KDVP, 2006 – 2013; PETŘÍČKOVÁ, M., 2009 – 2012)

3.2 Legislativa

Vodící pes pro nevidomé je dle zákona 329/2011 Sb. o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením zvláštní pomůckou. O příspěvek na jeho pořízení je možné požádat příslušný úřad práce podle místa trvalého bydliště. Příspěvek je přidělován pouze na psy vycvičené fyzickou nebo právnickou osobou, která je členem mezinárodní organizace sdružující výcvikové školy vodících psů nebo žadatelem o členství (mezinárodní organizací je zde myšlena IGDF [TYFLONET.CZ, 2010]). Tím se zaručuje, že dodržuje mezinárodně platné standardy. (SVVP: Středisko výcviku vodících psů SONS ČR, 2013)

Přesné znění: zákon 329/2011 Sb. o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, Hlava III - Příspěvek na zvláštní pomůcku, § 9, odstavec 12: *„Příspěvek na zvláštní pomůcku, který je poskytován na pořízení vodícího psa, se poskytne jen na pořízení psa, který byl vycvičen a předán právnickou nebo fyzickou osobou, která je členem mezinárodní organizace sdružující výcvikové školy. Podmínka členství v mezinárodní organizaci sdružující výcvikové školy se považuje za splněnou, i pokud není právnická nebo fyzická osoba jejím členem, avšak podala přihlášku za člena, nejdéle však po dobu 2 let ode dne podání této přihlášky. Prováděcí právní předpis stanoví dovednosti vodícího psa, které musí splňovat.“* (AION CS, 2010 – 2013)

Další předpisy týkající se problematiky vodících psů:

Zákon 329/2011 Sb. o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením - § 9, odstavec 5: Podmínkou pro poskytnutí příspěvku na zvláštní pomůcku dále je, že: písmeno a) osoba je starší: bod 2 *„15 let, je-li tento příspěvek poskytován na pořízení vodícího psa.“*

Zákon 329/2011 Sb. o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením - § 36, odstavec 3: Osoba, která je držitelem průkazu ZTP/P, má nárok na: písmeno c) *„bezplatnou dopravu vodícího psa, je-li úplně nebo prakticky nevidomá, pokud ji nedoprovází průvodce.“*

Vyhláška 388/2011 Sb. o provedení některých ustanovení zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením - § 2: „*Dovednosti vodícího psa, které musí splňovat, jsou uvedeny v příloze č. 2 k této vyhlášce.*“ (Příloha č. 2 k této vyhlášce je k nahlédnutí v Příloze č. 3)

Zákon 372/2011 Sb. o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách) - § 30, odstavec 3: „*Pacient se smyslovým nebo tělesným postižením, který využívá psa se speciálním výcvikem, má právo s ohledem na svůj aktuální zdravotní stav na doprovod a přítomnost psa u sebe ve zdravotnickém zařízení, a to způsobem stanoveným vnitřním řádem tak, aby nebyla porušována práva ostatních pacientů, nestanoví-li jiný právní předpis jinak; to neplatí, jde-li o osoby ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody nebo zabezpečovací detence. Psem se speciálním výcvikem se pro potřeby věty první rozumí vodící pes nebo asistenční pes.*“

Vyhláška č. 175/2000 Sb. o přepravním řádu pro veřejnou drážní a silniční osobní dopravu - § 23 Živá zvířata, odstavec 5: „*Vodícího psa doprovázejícího nevidomou osobu, jakož i služebního psa nelze z přepravy vyloučit ani jeho přepravu odmítnout.*“

Zákon 229/2003 Sb., kterým se mění zákon č. 565/1990 Sb. o místních poplatcích - § 2, odstavec 2: „*Poplatek ze psů se platí ze psů starších 3 měsíců. Od poplatku ze psů je osvobozen držitel psa, kterým je osoba nevidomá, bezmocná a osoba s těžkým zdravotním postižením, které byl přiznán III. stupeň mimořádných výhod podle zvláštního právního předpisu, osoba provádějící výcvik psů určených k doprovodu těchto osob, osoba provozující útulek zřízený obcí pro ztracené nebo opuštěné psy nebo osoba, které stanoví povinnost držení a používání psa zvláštní právní předpis.*“

Vyhláška 137/2004 Sb. o hygienických požadavcích na stravovací služby a o zásadách osobní a provozní hygieny při činnostech epidemiologicky závažných - § 51, odstavec 1: Pro výrobu kosmetických prostředků, holičství, kadeřnictví, pedikúru, manikúru, kosmetické služby, masérské služby, pro provozování živnosti, při níž je porušována integrita kůže, a živnosti, při které se používají k péči o tělo speciální přístroje (například solária, myostimulátory), platí tyto zásady provozní hygieny: písmeno e) „*zamezení vstupu nepovolaných osob a zvířat do zázemí provozovny s výjimkou vodícího psa nevidomé osoby a psa speciálně vycvičeného pro doprovod osoby s těžkým zdravotním postižením.*“

V příloze k zákonu č. 329/2011 Sb. je také jako kontraindikace pro nárok na vodícího psa uvedena hluchoněmost a těžká polyvalentní alergie a alergie na zvířecí srst.

V příloze č. 1 k vyhlášce č. 388/2011 Sb. je uveden seznam zvláštních pomůcek určených osobám se zdravotním postižením, na jejichž pořízení se poskytuje příspěvek na zvláštní pomůcku. Podlé této přílohy (a zároveň podle přílohy k zákonu 329/2011 Sb.) je příspěvek na vodícího psa poskytnut osobám s těžkým zrakovým postižením na úrovni:

- a) úplné nevidomosti obou očí, ztráta zraku zahrnující stavy od naprosté ztráty světlocitu až po zachování světlocitu s chybnou světelnou projekcí,
- b) praktické nevidomosti obou očí, zraková ostrost s optimální korekcí v intervalu 1/60 – světlocit s jistou projekcí nebo omezení zorného pole do 5 – 10 stupňů od bodu fixace, bez omezení zrakové ostrosti.

(AION CS, 2010 – 2013)

3.3 Organizace v ČR

V následující kapitole bude uveden přehled organizací (v abecedním pořadí), které se v České Republice zabývají výcvikem vodících psů. Organizace budou stručně představeny. Systém přípravy vodících psů v jednotlivých organizacích bude více přiblížen v kapitole 3.4 Systém přípravy.

ELVA HELP o.s.

Tato nestátní nezisková organizace se sídlem v Liberci a působností po celé ČR vznikla v roce 2002. Původně sídlila v Lysé nad Labem a zaměřovala se pouze na přípravu vodících psů pro zrakově postižené. Od roku 2004 se organizace zaměřuje spíše na canisterapii a přípravu asistenčních psů pro jinak než zrakově postižené osoby. Od roku 2007 je oficiálním poskytovatelem sociálních služeb.

Typy asistenčních psů, které tato organizace připravuje (v závorce je uveden druh handicapu, pro který je daný typ psa určen):

- vodící pes (postižení zraku)
- signální pes (postižení sluchu, epilepsie, diabetes mellitus, kardiovaskulární onemocnění, alergie)
- balanční pes (postižení motoriky)
- doprovodný pes (postižení orientace, postižení psychického rázu)

- asistenční pes (postižení hybnosti [funkčnosti] horních i dolních končetin či kombinované)
- asistenční pes – servisní (postižení kombinované nebo tzv. specifický projev handicapu)
- asistenční pes – rezidentní terapeutický (tělesné, duševní, mentální či kombinované postižení)
- asistenční pes pro autistu (zejména pro děti s autismem)

Tato organizace se mimo jiné zabývá i terapeutickým přínosem jiných zvířat než psů. Jde například o kohouta, holuby či morčata.

Organizace při prezentaci na svém webu (www.elvahelp.estranky.cz) především zdůrazňuje, že *„z klienta není pasivní žadatel-čekatel o již vycvičeného psa, ale aktivní spolutrenér svého budoucího asistenčního psa. Cílem je cesta – celý proces tréninku je tedy i rehabilitací klienta, rehabilitací sociálních vazeb klienta a jeho rodiny a blízkých. Klient sám si 100% určuje skladbu dovedností psa (ty jsou potom opravdu účelné) a délku trvání výcviku.“*

(ELVA HELP O.S., 2013)

HE+PA

Jde o společnost sídlící v Praze a zabývající se vlastním odchovem, výchovou, výcvikem a předáváním vodících psů lidem s těžkým zrakovým i kombinovaným handicapem. Úzce spolupracuje s občanským sdružením HEPA. Hlavním cvičitelem organizace je Ing. Helena Nerglová, která se této profesi věnuje již patnáct let. Za tuto dobu připravila a předala již 74 vodících psů.

Výpis některých důvodů, proč si vybrat psa právě od HE+PA, které sama společnost uvádí na svém webu (www.guidedog.cz):

- cvičitelé jsou nejen zkušenými kynology, ale mají též vzdělání v oblasti speciální pedagogiky
- do rukou cvičitele je svěřen nejen výcvik, ale také výchova – pes je od začátku v péči cvičitele
- předávání jsou pouze stoprocentně zdraví psi
- závěrečná část výcviku je prováděna dle požadavků konkrétního klienta

- spolu se psem je klientům předávána i bohatá kynologická výbava
- v každém regionu ČR působí odborně proškolený konzultant

Tato organizace je žadatelem o členství v IGDF.

(HE+PA, 2012)

HELPPES – Centrum výcviku psů pro postižené o.s.

Jde o společnost, která sídlí v Praze a je registrovaným poskytovatelem sociálních služeb. Pomáhá osobám s nejrůznějšími druhy handicapů na jejich cestě k integraci, soběstačnosti a samostatnosti prostřednictvím speciálně vycvičených psů. HELPPES poskytuje zcela komplexní soubor souvisejících služeb – od zaškolení žadatele o speciálně vycvičeného psa, přes jeho výuku a proškolení, předání psa a secvičení se psem, až po následný servis po celou dobu aktivní služby psa.

Výcvik psů probíhá pod vedením ředitelky organizace Zuzany Daušové – dlouholeté držitelky zlatého odznaku Vzorného výcvikáře I. stupně, mezinárodní mistryně Rakouska a Slovenska ve výkonu psů, vítězky mnoha národních i mezinárodních „psích“ soutěží.

Organizace připravuje a předává psy asistenční, vodící a také speciálně vycvičené signální psy pro osoby neslyšící a pro osoby se záchvatovými onemocněními. Pod vedením ředitelky Zuzany Daušové byl v organizaci vycvičen i vodící mini kůň.

Výpis některých důvodů, proč si vybrat psiho pomocníka právě od HELPPES, které sama organizace uvádí na svém webu (www.helppes.cz):

- HELPPES je plným členem mezinárodních organizací Assistance Dogs Europe (ADEu) a Assistance Dogs International (ADI) a veškerá činnost probíhá v souladu s mezinárodními standardy a normami
- HELPPES je držitelem Certifikátu odborné organizace sídlící v USA, Delta Society
- v HELPPES má klient (žadatel o psa) možnost volby plemene a velikosti psa
- v HELPPES nepřipravují psy „do zásoby“, vybírají konkrétního psa pro žadatele přesně dle jeho potřeb, možností, schopností a požadavků
- všichni psi projdou zdravotními a povahovými testy
- trenér má psa i v době výcviku doma v bytě

(VIDRAS, A., 2013)

Pes pomůže, občanské sdružení

Cílem tohoto sdružení, které sídlí v Horažďovicích a vzniklo v roce 2001, je zajišťování zvláštních potřeb lidí se zdravotním postižením. Zaměřuje se na pomoc nevidomým a lidem, kteří jsou z různých důvodů upoutáni na invalidní vozík či lůžko. Patří sem i lidé s poruchou rovnováhy či s mentálním postižením. Sdružení se snaží o zvýšení bezpečnosti, mobility, nezávislosti, tělesné a psychické pohody těchto osob prostřednictvím speciálně cvičených psů a kompletního zajištění všech služeb s tím spojených. Každý pes je cvičen individuálně dle potřeb konkrétní osoby.

Organizace zajišťuje psy vodící (pro zrakově postižené), asistenční (pro osoby s poruchou koordinaci nebo upoutané na invalidní vozík či lůžko) a terapeutické (zlepšují psychický stav držitele). V rámci výcviku spolupracuje s Výcvikovou školou pana Kadlečka a s Psí školou Sírius.

Konkrétní náplň činnosti organizace: pořízení vhodných psů nebo jejich vlastní chov a odchov, jejich zdravotní kontrola, posouzení cvičitelem, speciální výcvik a výchova psů, jejich ubytování, stravování a potřebná veterinární péče, zakoupení nebo zhotovení pomůcek a nástrojů potřebných k cvičení a držení psů. Dále testování potenciálních zájemců o psa, zda jsou vhodnými adepty pro držení takového psa, jejich školení a předávání vycvičených psů cvičitelem přímo v bydlišti zájemce o psa. Sdružení také zajišťuje zvláštní postroje pro psy, úpravu a přizpůsobení kompenzačních pomůcek a uzpůsobení interiéru obydlí klienta.

(PES POMŮŽE, 2005)

Pes pro tebe o. s.

Tuto organizaci sídlící v Praze, která se zabývá výcvikem vodících a asistenčních psů, založila prakticky nevidomá Jitka Lebedová. Výcvikem psů se zde věnují profesionální cvičitelé s dlouholetou zkušeností v tomto oboru. Organizace je členem ADEu, která zajišťuje kontrolu úrovně výcviku a spolupráci a výměnu zkušeností mezi organizacemi, které se zabývají výcvikem psů pro handicapované.

Největší výhodou je podle zakladatelky organizace fakt, že hlavním cvičitelem je prakticky nevidomý člověk, který má vlastní zkušenost s využíváním vodících psů a zároveň má bohaté zkušenosti s jejich výcvikem. Zná přesně potřeby zrakově handicapovaných a ví,

jak s lidmi se zrakovým postižením jednat. Další velkou výhodou je podle Jitky Lebedové to, že psi bývají v době výcviku umístěni v bytě cvičitele, jsou s ním tedy v úzkém kontaktu.

Každému žadateli o vodícího psa je nabídnut takový pes, který plně odpovídá jeho požadavkům. Klient si může vybrat i plemeno, které se běžně pro takovýto výcvik nevyužívá. Každý klient bývá vyškolen, jak se o psa starat, co od psa může očekávat a jak mu pes může pomoci. Samozřejmostí je servis pro majitele psů, který trvá po celý život psa.

(LEBEDOVÁ, J., 2011)

Pestrá společnost, o.p.s.

Pestrá společnost, o.p.s. (sídlicí v Praze) nabízí lidem se zdravotním postižením i široké veřejnosti pestré kynologické služby a integrační aktivity, které přináší moderní pohled na soužití psa s člověkem. Společnost vznikla v roce 2009 a klade si tyto cíle:

- kvalitní výcvik a předání asistenčních psů pro osoby se zdravotním postižením
- aktivní zaměstnávání osob se zdravotním postižením
- vzdělávací program pro školy
- osvětová činnost pro širokou veřejnost
- realizace projektů k volnočasovým aktivitám zejména lidí s postižením
- kynologická poradna (konzultace, řešení problémového chování psů)

Společnost má celostátní působnost a osobám se zdravotním postižením pomáhá v integraci do společnosti prostřednictvím asistenčního psa. S klienty spolupracuje od výběru vhodného plemene až po kvalitní, plnohodnotné a bezproblémové soužití se psem. Zárukou profesionality jsou nejen zkušenosti, ale i vysoká míra sebereflexe členů týmu. Cvičitelé svou práci konzultují jak mezi sebou, tak s dalšími osobami, které mají blízko k profesionální kynologii.

Společnost se zabývá výcvikem asistenčních vodících psů, asistenčních psů pro osoby s tělesným postižením, asistenčních signálních psů, asistenčních canisterapeutických psů a asistenčních psů pro osoby s kombinovaným a vícečetným postižením. Tento výcvik je vždy specifický dle individuálních potřeb klientů.

Toto organizace je členem ADEu.

(PESTRÁ SPOLEČNOST, o.p.s, 2009 – 2011)

Pomocné tlapky o.p.s.

Obecně prospěšná společnost Pomocné tlapky, která má sídlo ve Starém Plzenci a vznikla v roce 2001, se zabývá chovem, předvýchovou a výcvikem asistenčních psů. Vycvičené psy předává zdarma do dlouhodobého užívání tělesně postiženým (zejména těm, kteří jsou zcela nebo částečně upoutáni na invalidní vozík), ale i lidem nevidomým, osobám se záchvatovými onemocněními a lidem s kombinovaným onemocněním. Zabývá se také canisterapií a výcvikem canisterapeutických psů.

Dále se společnost zabývá vzdělávací činností pro širokou veřejnost, ale také např. pro školy, zdravotnický personál či v sociální sféře. Podílí se na tvorbě právních předpisů, provádí osvětovou činnost, spolupracuje s ostatními organizacemi s podobným zaměřením u nás i ve světě a poskytuje poradenství v oblasti kynologie.

Výchova a rozsah výcviku se řídí schopnostmi psa a potřebami žadatele. Před přidělením psa je přihlíženo zejména k typu postižení klienta, jeho životnímu stylu a aktivitám. U psa jsou důležité jeho schopnosti, fyzická zdatnost a povahové vlastnosti. Podle toho je zajištěn výcvik na míru.

Od roku 2004 je společnost členem ADEu.

(POMOCNÉ TLAPKY O.P.S, 2009 – 2013)

Středisko výcviku vodících psů SONS ČR

Toto středisko v Praze 5 – Jinonicích je součástí Sjednocené organizace nevidomých a slabozrakých (SONS). Zabývá se výchovou a výcvikem vodících psů jako průvodců těžce zrakově postižených osob. Dále se zabývá teoretickou i praktickou přípravou žadatele na převzetí a užívání psa, odborným předáváním vodícího psa do užívání, praktickým zácvikem dvojice nevidomý člověk a pes a pomáhá při řešení jakýchkoli problémů vyplývajících z užívání vodícího psa během jeho celé činné služby.

Činnost střediska sahá od vlastního chovu, výběru či nákupu štěnat přes jejich předvýchovu v rodinách dobrovolníků, veškerou veterinární péči až po výcvik dle standardů IGDF zakončený závěrečnou zkouškou a následnou péčí o každého uživatele.

Středisko je od roku 1997 plnohodnotným členem IGDF.

(SVVP: Středisko výcviku vodících psů SONS ČR, 2013; SONS ČR, 2002 – 2013)

SYMBIO, občanské sdružení

Toto sdružení vzniklo v roce 2011 v Praze. Hlavní myšlenkou bylo nabídnout lidem se zrakovým handicapem zážitek svobodného pohybu na koni. Předsedkyně sdružení Ester Balcarová má vzdělání v oboru chovu koní a od roku 2001 je cvičitelkou vodicích psů. Sdružení je neziskovou organizací, tudíž její existence závisí především na sponzorských darech a podpoře dobrovolníků.

Kromě jezdeckví osob se zrakovým i jiným handicapem se organizace zabývá i zprostředkováváním a prodejem elektronických pomůcek pro zrakově postižené a výcvikem vodicích a asistenčních psů. Odbornost tohoto výcviku zaručují cvičitelé s několikaletou praxí.

Sdružení klientům nabízí účast při výběru psa a jeho výcviku, poradenství při shánění finančních prostředků na psa, proškolení a následné konzultace po předání psa do užívání i jeho hlídání v případě potřeby klienta.

(SYMBIO, 2013)

Škola pro výcvik vodicích psů

Tato škola se sídlem v Adamově a provozovnou v Brně je od roku 2006 členem IGDF. Zakladatelem školy je Milan Dvořák, který svoji cvičitelskou kariéru započal ve výcvikovém středisku v Praze – Jinonicích. Společně s kolegy připravuje vodicí psy pro nevidomé. Důležitou součástí je i následná péče po předání psa do služby.

Škola úzce spolupracuje s občanským sdružením VODICÍ PES, O.S., které je neziskovou organizací pracující na základě podnětů zrakově postižených lidí využívajících službu vodicího psa. Prioritní aktivitou v rámci této spolupráce je pravidelné procvičování práce psů, kteří se tím udržují ve špičkové pracovní kondici. Instruktoři školy jsou ve čtrnáctidenních intervalech k dispozici nevidomým lidem a jejich čtyřnohým průvodcům radou i praktickým procvičením a osvěžením způsobu práce s vodicím psem.

Od počátku své historie (1994) škola využívá tzv. pečovatelských rodin, ve kterých jsou psi umístěni i během odborného výcviku, čímž se odlišuje od ostatních organizací zabývajících se výcvikem vodicích psů. Pečovatelé tedy v době výcviku pravidelně přivádějí psy do školy, zde je s nimi přes den pracováno dle individuálního plánu a odpoledne si pečovatelé psa opět vyzvednou. Tento způsob výchovy a výcviku se dle slov Milana Dvořáka velmi osvědčil a je kladně hodnocen i v zahraničí.

(PETŘÍČKOVÁ, M., 2009 – 2012)

V souvislosti s vodicími psy je nutné zmínit ještě jednu organizaci, která v ČR působí. Jde o **Klub držitelů vodicích psů**, který sdružuje zrakově postižené držitele vodicích psů, jejich rodinné příslušníky, přátele a i všechny ostatní, kteří projeví zájem o činnost v klubu a chtějí tímto způsobem pomoci zrakově postiženým. Klub byl založen v roce 1985 a ve své činnosti úzce spolupracuje se SVVP SONS ČR.

Spektrum činnosti klubu je opravdu široké. Jedná se o klubová setkání, různé doprovodné akce na podporu hnutí zrakově postižených či spoluúčast na pořádání pravidelných letních soustředění a Mistrovství republiky ve výkonu vodicích psů.

(SOVO.CZ, 2006 – 2013)

3.4 Systém přípravy (od výběru štěněte po předání)

Po prostudování systémů přípravy vodicích psů jednotlivých organizací uvedených v předcházející kapitole je možné shrnout, že celý proces sestává z pěti částí:

- výběr plemene
- výběr štěněte
- předvýchova štěněte
- výcvik psa
- předání

3.4.1 Výběr plemene

Pro každé psí plemeno je známa nějaká obecná charakteristika, výčet všech jeho povahových vlastností a předpokladů. Na základě tohoto popisu jsou pak vybíráni psi za různým účelem – domácí mazlíčci, hlídači, lovečtí psi či psi pracovní, kteří slouží např. policistům nebo záchranářům. I pro roli vodicího psa jsou vybírána taková plemena, jejichž předpokládaná povaha bude co nejvhodnější pro výkon tak náročného „povolání“. Během dlouhé historie výcviku vodicích psů bylo vyčleněno několik takzvaně vhodných plemen. Ukázalo se však, že vycvičit lze v podstatě každé plemeno, tedy přesněji řečeno každého psa. Stejně tak se nezdá stávat, že i jedinec toho „nejvhodnějšího“ plemene je pro některou svoji

vlastnost (která se neobjevuje ve výše zmíněném výčtu vlastností předpokládaných) z výcviku vyřazen.

V České Republice jsou pro roli vodícího psa díky své přizpůsobivosti, snadné učenlivosti, trpělivosti, dobrosrdečnosti, poddajnosti a nekonfliktnosti (VIDRAS, A., 2013) nejčastěji využívána plemena ze skupiny retrieverů – labradorský retriever, zlatý retriever, flat coated retriever, v menší míře chesapeake bay retriever. Často jsou cvičeni i kříženci těchto plemen, případně kříženci retrievera a jiného plemene (např. německého či australského ovčáka). Dále jsou využívána ovčácká plemena – nejčastěji border kolie, méně často krátkosrstá kolie, německý, belgický a bílý švýcarský ovčák. V brněnské Škole pro výcvik vodících psů si např. oblíbili královského pudla. Vodícím psem již byl vycvičen i bigl, knírač, německý boxer či bernardýn. V poslední době jsou také často využíváni kříženci pudla a labradorského (labradoodle) či zlatého (goldendoodle) retrievera. Tato plemena byla speciálně vyšlechtěna v Austrálii pro práci vodícího psa. Cílem bylo získat psa s nelínající srstí pudla a učenlivostí a společenskostí retrievera (PETŘÍČKOVÁ, M., 2009 – 2012).

Fotogalerie některých plemen užívaných pro práci vodícího psa je k nahlédnutí v Příloze č. 4.

3.4.2 Výběr štěněte

„Ten, kdo řekl, že štěstí se nedá koupit, zapomněl na štěňata.“

Gene Hill

Příprava budoucích vodících psů začíná již výběrem jejich rodičů (SVVP: Středisko výcviku vodících psů SONS ČR, 2013). Některé organizace jsou založeny na vlastním chovu (HE+PA, Pes pomůže, SVVP, Pomocné tlapky), jiné spolupracují s již osvědčenými chovateli, může jít také o kombinaci obojího. Při výběru štěněte je důležitá především jeho povaha a temperament. Neméně důležitý je však momentální i předpokládaný zdravotní stav štěněte. Některé organizace používají speciální testy pro výběr vhodného štěněte (např. Pes pro tebe nebo SVVP). SVVP testuje psy tímto testem ve věku 7 – 8 týdnů.

3.4.3 Předvýchova

Vzhledem k zaměření diplomové práce bude tato část procesu popsána poněkud podrobněji.

Zatímco výběr plemene i konkrétního štěněte probíhá ve všech organizacích v podstatě na základě stejných kritérií, v následující fázi přípravy vodícího psa se již objevují některé rozdíly. Obecně lze shrnout, že ve fázi tzv. předvýchovy je pes umístěn v domácnosti předvychovatel (pečovatele, pěstouna, opatrovníka, adoptivní rodiny) nebo v domácnosti cvičitele, se kterým potom absolvuje i samotný odborný výcvik. Systém předvýchovy je nejčastější a využívá ho většina organizací působících v ČR. Pouze společnost HE+PA se liší tím, že cvičitel má psa již od začátku výchovy u sebe v bytě. Tento způsob dříve využívala i Pestrá společnost, nově však také zavedli systém předvýchovy. Sdružení ELVA HELP užívá dvě základní formy výchovy štěněte, a to formu pobytovou, kdy pes je u pěstounů, a formu integrační, kdy pes je od začátku výchovy přímo u klienta. Samozřejmě je možné i tyto dvě formy kombinovat. U sdružení SYMBIO není z internetové prezentace zcela zřejmé, kde je pes během výchovy umístěn. Na několik pokusů o kontaktování organizace však nebyla obdržena žádná odpověď.

Pes se do předvýchovy dostává ve věku dvou měsíců a u svého pečovatele zůstává většinou do jednoho roku. Pokud je předvýchova vedena dobře, je možné začít s výcvikem dříve. Pes je pak u předvychovatel třeba jen osm nebo devět měsíců (Pes pro tebe, 2011). Pečovatelé jsou vesměs dobrovolníci jednotlivých organizací. Aby organizace měly přehled o průběhu výchovy, většina z nich pořádá pravidelné setkání předvychovatelů a cvičitelů v různých časových intervalech (ŠpVVP jedenkrát za dva týdny, SVVP každých šest měsíců). Cílem těchto setkání je také socializace štěňat, která se zde učí chovat ve společnosti ostatních psů. Organizace se během předvýchovy podílejí na financování výdajů spojených s péčí o psa (krmení, kynologické potřeby, cestovné, veterinární péče). Toto probíhá formou pravidelných příspěvků nebo jednorázovým proplácením na základě předloženého účtu. ŠpVVP například štěňata svěřuje do výchovy s plným materiálním vybavením a zajišťuje související náklady, vhodné krmení i veterinární péči. SVVP pečovatelům měsíčně přispívá 1000 Kč, zvláště pak proplácí veterinární péči. Pes pro tebe také měsíčně přispívá menším finančním obnosem, a navíc zajišťuje dovoz krmiva pro štěně a úhradu nákladů na veterinární péči. Samozřejmostí, kterou organizace pečovatelům nabízí, je neustálá možnost jakékoliv konzultace týkající se celkové výchovy psa a všeho ostatního, co s touto výchovou souvisí.

Jedním z hlavních požadavků, které uvádí většina organizací, je to, aby pes byl vychováván v bytě. Ne v kotci či u domu na zahradě. Hlavním důvodem je, že pes po předání zrakově postiženému bude se svým páničkem bydlet také v bytě či domě, a proto musí být na toto prostředí zvyklý.

Cílem předvýchovy je podle SVVP to, aby se z malého tvárného štěněte stal bezproblémový městský pes (SVVP: Středisko výcviku vodících psů SONS ČR, 2013). Pes v této fázi musí být v celodenním kontaktu s člověkem a měl by se naučit člověku plně důvěřovat. Neměl by zůstat dlouhodobě sám doma (max. 2-3 hodiny). Musí se naučit hygienickým návykům, postupně si zvyknout na veškerý možný dopravní a městský ruch, naučit se cestovat dopravními prostředky. Měl by spolu s pečovatelem navštěvovat všechna možná veřejná místa (úřady, nákupní centra, restaurace, divadla, koncerty, nádraží apod.), musí se co nejvíce setkávat s lidmi a ostatními psy i jinými zvířaty. Z tohoto důvodu je důležité, aby pečovatelé bydleli blízko města či přímo ve městě. Kladem je i přítomnost dětí v pečovatelské rodině. Samozřejmostí jsou prvky základní poslušnosti (povely „lehni“, „sedni“ apod.), chůze na vodítku, aportování, nejdůležitější je zvládnutí přivolání na povel a nenechat se rozptýlit jiným psem. Budoucí majitel psa totiž bude na jeho ovladatelnosti doslova závislý (Pes pro tebe, 2011). Součástí pečovatelské rodiny může být i jiný pes, ale je žádoucí, aby se rodina věnovala každému psu zvlášť. Velmi důležité také je, aby si pes nevypěstoval špatné návyky, jako je lezení do postele či spaní v posteli, lezení na stůl, kradení jídla ze stolu, obtěžování či žebrání při jídle, ničení zařízení bytu, skákání po lidech, venčení se na chodníku apod.). U psa se nesmí rozvinout případné lovecké pudy. ŠpVVP při setkání pečovatelů a jejich svěřenců také často navštěvuje Brněnskou přehradu, kde se psi učí ignorovat volný vstup do vody.

Podle mnoha cvičitelů, kynologů a dalších odborníků zabývajících se výcvikem psa je období předvýchovy zásadní fází, která může ovlivnit pozdější pracovní uplatnění daného psa. Objevují se názory, že v této době by pes měl být v rukou zkušeného cvičitele. Např. hlavní cvičitelka společnosti HE+PA Ing. Helena Nerglová si myslí, že pečovatelské rodiny by v náročném procesu přípravy vodícího psa neměly mít vůbec místo. Často jde podle ní o naprosté začátečníky, kteří si psa berou, aby si zkusili, jaké to je, nebo aby splnili přání svým dětem, ale nezavázali se na několik let. Pokazí-li se však během výchovy něco tak zásadního, jako je např. přivolání, již nikdy to nelze zcela napravit. I po zásahu zkušeného cvičitele již nikdy nemůžeme vědět, kdy se v dospělosti chyby ve výchově u psa projeví. Ing. Nerglová

také uvádí, že pro psa je velmi stresující, když několikrát během poměrně krátkého období mění prostředí (od pěstouna ke cvičiteli či do kotce ve výcvikovém středisku, po několika měsících další přechod k novému majiteli). Pro svoji společnost HE+PA tedy Ing. Nerglová zvolila tu cestu, kdy se cvičitel zabývá výchovou a výcvikem psa od jeho narození až do předání. Zároveň ale uznává, že touto cestou je možné jít pouze v menších výcvikových organizacích. (HE+PA, 2012)

Dalším z názorů, které se v souvislosti s problematikou předvýchovy objevují, je, že psa by si měl od počátku vychovávat a připravovat sám člověk s postižením, protože jen on sám zná veškeré své potřeby a nejlépe dokáže posoudit, co všechno by jeho pes měl zvládat. Touto cestou se v ČR snaží jít občanské sdružení ELVA HELP. Stejný názor prezentuje i Zdenka Galajdová v knize *Canisterapie: Pes lékářem lidské duše* (in Galajdová, L., Galajdová, Z., 2011, s. 65). Velmi zdůrazňuje, že *„psa si musí postižený člověk sám koupit jako štěně, odmalička ho vychovat a s pomocí cvičitele si ho sám vycvičit. Musí štěně dobře znát a mít ho rád a štěně si ho musí vážit jako dobrého kamaráda a pána. Dostane-li psiho pomocníka již hotového, bývají často problémy. Pes se zasekne jak pokažená loutka a není jiné pomoci než ho odebrat. Je to trauma pro psa i pro člověka a jedná se o vyhozené peníze za institucionální výcvik, který stojí třeba i půl milionu korun.“* Jako důvod těchto problémů vidí to, že pes je několikrát přemístován. Od matky do pěstounské rodiny, pak do kotce ve středisku, následně k novému majiteli, který psa často fyzicky ani psychicky nezvládá. Pes toto považuje za jakousi zradu ze strany lidí – několikrát byl odsunut ze smečky, aniž by se něčím provinil.

3.4.4 Výcvik

Tato fáze přípravy trvá v průměru šest až osm měsíců. Závisí na každém psím jedinci, jak rychle náročný výcvik zvládne. I v této fázi se objevují různé formy práce v jednotlivých organizacích. Nejčastější praxí je, že pes je v průběhu výcviku umístěn doma u cvičitele. Tento systém využívá Pes pro tebe, HELPPES, Pomocné tlapky a Pestrá společnost. Jak již bylo uvedeno, ve společnosti HE+PA je pes u jednoho cvičitele od narození až po předání a ve sdružení ELVA HELP se snaží psa hned od štěněte umístit u klienta, přičemž cvičitel dochází ke klientovi na pravidelné konzultace. Pokud však toto není z nějakého důvodu možné, pes je během výcviku u cvičitele. Společnost Pes pomůže svěruje své psy na výcvik do Výcvikové školy pana Kadlečka, do Psí školy Sírius Romany Krásné a cvičiteli Zdeňku Štěrbovi. Ve sdružení SYMBIO výcvik provádí sama předsedkyně Ester Balcarová dle vlastní

metodiky. Podstatně jinou formu výcviku má ŠpVVP a SVVP. Brněnská ŠpVVP během výcviku nechává psy nadále v péči předvychovatelů, kteří pravidelně každé všední ráno psy přivádí do školy a večer si je opět vyzvedávají. Psi jsou přes den ve škole podle individuálního plánu cvičeni. Víkendy mají volné pro potřebnou regeneraci sil. Ve SVVP jsou psi po návratu z předvýchovy zařazeni do smečky ostatních psů ve středisku. Jako výhodu toho způsobu vidí SVVP přítomnost většího množství psů ve středisku, což pomůže včas vytipovat případné konfliktní jedince (SVVP: Středisko výcviku vodících psů SONS ČR, 2013).

Ne každý pes, který prošel předvýchovou, je automaticky zařazen do výcviku. U psa musí být provedena všechna potřebná veterinární vyšetření a musí být důsledně posouzeny jeho povahové vlastnosti i celkové předpoklady pro výkon práce vodícího psa. U některých psů se může nežádoucí chování projevit až v průběhu výcviku a pes pak bývá vyřazen později. Tito psi i psi, kteří do výcviku nebyli vůbec zařazeni, bývají nabízeni v první řadě pečovateli, kteří psa vychovávali, dále pak komukoliv, kdo má zájem o dobrého psiho společníka (PETŘÍČKOVÁ, M., 2009 – 2012).

V době výcviku psa prochází určitým „výcvikem“ také jeho budoucí majitel. Střediska pořádají různé školící kurzy i individuální konzultace. Klienti se postupně seznámí se všemi potřebnými informacemi. Dozví se, co mají od psa očekávat, co je očekáváno od nich, jak se o psa mají starat, jak s ním dále pracovat apod. Během celého výcviku, hlavně v jeho závěrečné části, se klienti setkávají se svým budoucím psiho pomocníkem a postupně se se psem také tzv. secvičují. Cvičitel se psem navštěvuje také bydliště klienta, aby se seznámil s prostředím, ve kterém bude pes v budoucnu pracovat, a mohl tak uzpůsobit jeho výcvik.

Výcvik psa bývá ukončen závěrečnou zkouškou.

3.4.5 Předání

Délka předávání je různá v závislosti na individuálních potřebách každého klienta i psa. Předávání může trvat týden, ale také dva měsíce. Záleží na tom, jak často se dvojice setkávala v průběhu výcviku, do jaké míry se již stačila secvičit a zvyknout si na vzájemnou spolupráci.

Předávání probíhá ve většině organizací (např. HE+PA, HELPPES, Pes pomůže, Pestrá společnost) v místě bydliště klienta. Cvičitel učí zrakově postiženého, jak se o psa starat, jak se v jeho doprovodu orientovat a pohybovat apod. Pes si zvyká na nové prostředí a učí se

společně s cvičitelem a svým novým majitelem trasy, na kterých bude svého pána doprovázet, a další dovednosti. Některé společnosti upřednostňují předávání nejprve v okolí střediska a až později v místě bydliště klienta (např. SVVP, Pomocné tlapky či Pes pro tebe). Jak již bylo zmíněno, délka trvání této fáze je velice individuální a bývá zcela přizpůsobena potřebám nově vzniklého týmu člověk-pes.

Jako zajímavost uvádí Zdenka Galajdová (in Galajdová, L., Galajdová, Z., 2011) postup při předávání vodících a pomocných psů v Austrálii. Pokud má komise při závěrečných zkouškách dojem, že psa práce nebaví, nepovolí jeho předání jako vodícího psa a pes je pak poskytnut do běžné rodiny. Děje se tak proto, že pes není šťastný, práce ho nebaví a byl by v podstatě obětován člověku.

Samozřejmostí je podpora a poradenství pro klienty po celou dobu činné služby vodícího psa. Držitelé vodících psů se mohou kdykoliv na organizace obrátit v případě jakýchkoliv otázek, problémů či nejasností. Organizace nabízejí řešení nejen telefonicky či elektronicky, ale jsou ochotné vyřešit daný problém přímo v místě bydliště klienta. Některé organizace také vyžadují pravidelné zprávy od klientů o práci a zdravotním stavu vodícího psa či účast klientů na pravidelných setkáních držitelů vodících psů. Např. ŠpVVP či SVVP pořádají každý týden odpoledne či dopoledne zaměřené na procvičování práce psů. ŠpVVP také umožňuje pečovatelům setkat se se psem, kterého vychovali, opět v době, kdy už pomáhá svému postiženému majiteli, a to na speciálních víkendech. Po celé ČR a za přispění různých organizací je každý rok pořádáno mnoho akcí, kterých se držitelé vodících psů mohou zúčastnit. Jde mimo jiné i o letní soustředění, víkendové pobyty či různé soutěže.

Nelze opomenout ani fakt, že ne vždy je secvičování a sžívání zrakově postiženého a vodícího psa úspěšné. A to někdy až v takové míře, že musí dojít k vrácení či výměně psa.

4 Osobnost pečovatel nejen v ČR

Co se týká osobnosti a povahových předpokladů, většina organizací nemá v této oblasti na uchazeče o roli pečovatele či předvychoovatele žádné zvláštní požadavky. Některé organizace sice uvádějí výpis určitých kritérií, které musí pečovatel splňovat, většinou se však jedná spíše o to, jakým způsobem je nutné se o psa starat, co je potřeba ho naučit, jak a kde má pečovatel bydlet apod. ŠpVVP např. na svém webu uvádí, že pečovatelem se může stát každý, kdo má pozitivní vztah ke psům, dokáže být ve výchově laskavý a zároveň důsledný a kdo se psa nakonec dovede vzdát ve prospěch handicapovaného člověka (PETŘÍČKOVÁ, M., 2009 – 2012).

Podobná kritéria se objevují také při výběru vhodných pečovatelů v zahraničních organizacích. Není kladen důraz na žádné konkrétní povahové vlastnosti pečovatelů, stejně tak organizace nutně nepožadují žádné předchozí zkušenosti s výchovou psa. Mezi požadavky na uchazeče o roli pečovatele a jejich úkoly nejčastěji patří: dobré rodinné zázemí, nutnost věnovat se výchově psa dostatečně každý den, neomezovat časově tuto péči z jakýchkoliv důvodů, navštěvovat se psem všechna možná veřejná místa, naučit ho základní poslušnost, zajistit pravidelný kontakt s jinými psy a dalšími zvířaty, docházet pravidelně do mateřských organizací na konzultace apod. Samozřejmostí je věk pečovatele nad 18 let. Například irská společnost Irish Guide Dogs for the Blind považuje za ideálního kandidáta na pečovatele člověka ve starobním důchodu či rodinu s dětmi, ale nevyklučuje ani kohokoliv jiného (GUIDEDOGS.IE, 2013).

Stejně jako v ČR je pro člověka nebo rodinu, která se zabývá předvýchovou vodícího psa, používáno několik různých pojmů (pečovatel, předvychovatel, pěstoun, adoptivní či opatrovnická rodina), tak i v zahraničí se můžeme setkat s různorodým názvoslovím. V angličtině bývá pro pečovatele užíváno pojmu puppy walker, puppy socialiser či puppy raiser. V němčině je to der Pate, což můžeme přeložit do češtiny jako kmotr. V Norsku se setkáme s termínem forvert (do češtiny přeloženo jako pečovatel) a například v Chorvatsku s pojmem socijalizator.

Jak již bylo zmíněno, nikde nenajdeme žádný výčet osobnostních vlastností ideálního pečovatele. Dle názoru autorky práce by takovýto člověk měl především milovat psy. Láska a touha udělat pro psa to nejlepší je pak tou nejideálnější motivací ke kvalitní výchově psa. Samozřejmě by pečovatel neměl zapomínat na to, že psa nevychoává pro sebe, ale pro

zrakově postiženého člověka, který pak bude na svém psím pomocníkovi v různé míře závislý. To by mělo být další motivací pro to, aby pečovatel přistupoval k výchově psa s maximální možnou zodpovědností. Důležitou vlastností vychovatele, a především pak cvičitele psů obecně, je důslednost. Jakmile se člověk snaží svého psa naučit určitému chování, nebo naopak určitému chování předejít, musí své povely a příkazy důsledně dodržovat za každé situace. Nelze psovi v několika případech po sobě např. zakázat, aby spal na pohovce, potom mu to jednou povolit, protože třeba máme dobrou náladu, a poté opět toto nežádoucí chování zakazovat. Psa tím nejen zmateme, ale může se také stát, že pes začne naši důslednost testovat i v jiných situacích. Dalšími vlastnostmi, které by měl pečovatel dle mého názoru mít, je trpělivost, spolehlivost, určitá energičnost ve vztahu k výchově psa.

Na základě svých několikaletých zkušeností s výcvikem a výchovou psa se autorka práce domnívá, že pečovatel by měl mít předchozí zkušenost s výchovou psa. Minimálně by to bylo obrovskou výhodou jak pro samotného pečovatele, tak pro psa i zastřešující organizaci. Zkušenosti, které štěně získá během prvního roku života, tedy v období předvýchovy, mohou být určující pro jeho další vývoj a chování. Některé zdánlivě bezvýznamné negativní zkušenosti se pak mohou projevit až v pozdější dospělosti. V tomto období je tedy důležitý přístup pečovatele k výcviku psa. Povely, které pes dostává, by měly být podávány srozumitelně, správným tónem a s vhodnou intonací. Pochvala, která je ve výcviku i výchově psa nesmírně důležitá, musí být také volena ve vhodnou dobu a ve správné formě. Stejnými pravidly by se mělo řídit i případné trestání psa. Samozřejmě zde není myšleno trestání fyzické, pro většinu štěňat je dostatečným trestem i to, že na ně páníček zvýší hlas.

Je tedy otázkou, jaké vlastnosti, schopnosti a zkušenosti by pečovatel měl mít nebo jaká kritéria by pro výběr ideálního pečovatele měla být stanovena a zda by mezi těmito kritérii měla být i předchozí zkušenost s výchovou psa.

Jak se na tuto problematiku dívají sami pečovatelé a cvičitelé vodicích psů, se autorka práce pokusila zjistit v praktické části této diplomové práce.

II. Praktická část

5 Cíl praktické části

V České republice existuje několik organizací, které se mimo jiné zabývají výcvikem vodících psů pro osoby se zrakovým postižením. Přístupy jednotlivých organizací k celému procesu přípravy vodícího psa jsou různé. Většina z nich však využívá systému tzv. předvýchovy. Tento systém spočívá v tom, že pes je po odebrání matce, tzn. ve věku asi dvou měsíců, umístěn k jednotlivci či do rodiny, která se o psa stará v průměru do jednoho roku věku. V tomto období má pečovatel či pečovatelská rodina za úkol psa vychovávat ve všech možných oblastech, a také mu poskytnout výcvik základní poslušnosti. Obecně se dá říci, že neexistují žádná kritéria, na základě kterých by pečovatelé byli vybíráni, a pokud nějaká existují, tak se týkají především prostředí, ve kterém by měl pes být vychováván a za jakých okolností. Neobjevuje se nic o povaze či charakteru pečovatele nebo o jeho předchozích zkušenostech s výcvikem psa. Přitom v odborné i neoborné literatuře, která se jakkoliv dotýká výchovy či výcviku psa, se téměř vždy můžeme dočíst, že období prvního roku života psa bývá pro jeho vývoj klíčové. Autorka práce se domnívá, že vzhledem k tomu, že vodící pes bude jednoho dne vykonávat službu zrakově postiženému člověku, který na něm bude v různé míře závislý, je třeba výchově tohoto typu psů v období do jednoho roku věku věnovat zvláštní pozornost. Je tedy otázkou, komu by tato výchova měla být svěřena. Zda zkušenému kynologovi, nebo alespoň člověku, který již má nějaké zkušenosti s výchovou či výcvikem psa, nebo zda na znalosti této problematiky a zkušenostech nezáleží, a je tedy možné budoucího vodícího psa svěřit do rukou v podstatě každému, kdo má o roli pečovatele z jakéhokoliv důvodu zájem.

Cílem praktické části této práce je tedy zjistit, jaký názor na tuto problematiku mají samotní pečovatelé, zmapovat, jaká je nejčastější motivace pečovatelů pro výkon této role, jak zodpovědně k této roli přistupují, jestli jsou si vědomi, jaký vliv mohou na psa mít. Jelikož po předvýchově je pes předáván do rukou zkušených cvičitelů, je dalším cílem alespoň okrajově zmapovat, jaký názor na předvýchovu a roli pečovatele mají tito cvičitelé.

K dosažení tohoto cíle je nutné zodpovědět následující výzkumné otázky. Pomocí těchto otázek budou zkoumány stanovené hypotézy H_1 a H_2 .

Musejí uchazeči o roli pečovatele splňovat nějaká kritéria?

Je případně mezi těmito kritérii předchozí zkušenost s výchovou psa?

Měl by uchazeč o roli pečovatele mít předchozí zkušenost s výchovou psa?

Přistupují pečovatelé k výchově psa zcela zodpovědně?

Jaký vliv mohou mít pečovatelé na následné zařazení psa do výcviku?

Mají pečovatelé představu o tom, jaký vliv mohou mít na zařazení psa do výcviku?

H₁: Pečovatel by měl mít předchozí zkušenost s výchovou psa

H₂: Pečovatel může negativně ovlivnit zařazení psa do následného výcviku.

6 Použitá metoda

Pro dosažení cíle praktické části této práce byla využita kvantitativní výzkumná metoda dotazníku. Tato metoda byla zvolena z důvodu rozmístění výcvikových organizací v rámci celé ČR. Jelikož cílem je dostat obecný přehled o stavu problematiky, a tedy získat informace od respondentů z co nejvíce různých organizací, jeví se tato metoda, spolu s možností distribuce vytvořených dotazníků elektronickou formou, jako nejvhodnější.

6.1 Popis metody obecně

Metoda dotazníku se v pedagogickém výzkumu často využívá ke sběru dat (Svoboda, 2012). Chráska (2007) uvádí Gavorovo vymezení z roku 2000, že jde vlastně o způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí. Dotazník je tedy soustavou předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou seřazeny dle určitého klíče (Chráska, 2007). Výzkumník dotazníky distribuuje poštou, e-mailem nebo osobně do rukou respondentů (Svoboda, 2012).

Svoboda (2012) uvádí následující dělení položek dotazníku:

- dělení dle cíle, pro který jsou určeny
  - obsahové (důležitý je obsah odpovědi)
    - přímé (ptáme se na konkrétní věc) – položky zjišťující fakta, vědomosti a znalosti, názory a mínění
    - maskované (ve skutečnosti zjišťují něco jiného, než na co se je ptáno)
  - funkcionální (optimalizují průběh šetření)
    - kontaktní (úkolem je navázat kontakt s respondentem)
    - filtrační (rozdělují respondenty na skupiny)
    - funkcionálně psychologické (odlehčují vážnost dotazování)
    - kontrolní (slouží ke kontrole pravdivosti – ptají se jinak na totéž)
- dělení dle formy požadované odpovědi

- otevřené (respondent odpovídá volně – věty, výčet aktivit, zájmů, preferencí apod.
- polouzavřené (výběr z připravených odpovědí s možností tento výběr libovolně doplnit)
- uzavřené
  - dichotomické (pouze dvě možné odpovědi, např. ano, ne)
  - nepravé dichotomické (připojena i možnost nevím)
- polytomické
  - výběrové (možnost vybrat pouze jednu z nabízených odpovědí)
  - výčtové (možnost vybrat více odpovědí)
  - stupnicové (respondent řadí předložené možnosti dle určitého kritéria, např. dle oblíbenosti)
  - škálové (respondent vybírá z předložené škály, která většinou vyjadřuje míru jeho souhlasu či nesouhlasu)

Chráska (2007) shrnuje tyto nejdůležitější požadavky na konstrukci dotazníku:

- dotazníkové položky musí být jasné a srozumitelné
- formulace položek musí být naprosto jednoznačná, nesmí připouštět chápání více způsobů
- velké opatrnosti je třeba při formulaci položek typu „proč“, respondent při tomto slovu často znejistí, je lepší klást otázku jiným způsobem (Svoboda, 2012)
- položky by měly zjišťovat jen nezbytné údaje
- položky nesmějí být sugestivní (již svou formulací napovídají, jak by měly být zodpovězeny)
- předpokladem úspěchu dotazníkového šetření je ochota respondentů spolupracovat, v úvodu dotazníků by tedy měla být určitá motivace, vysvětlení smyslu šetření, nevhodné jsou v tomto směru otázky náročné na odpověď
- dotazník musí obsahovat jasné pokyny k vyplňování
- získané údaje by měly být snadno zpracovatelné
- při řazení položek je třeba vycházet z psychologického hlediska, kterému se dává přednost před hlediskem logickým

6.2 Vlastní dotazníky

Pro potřebu praktické části této práce byly vytvořeny dva dotazníky. První pro pečovatele vodících psů (viz Příloha č. 1), druhý pro cvičitele vodících psů (viz Příloha č. 2).

Dotazníky byly rozesílány e-mailem a pomocí sociální sítě Facebook jednotlivým organizacím, které o spolupráci projevily zájem. Tyto organizace poté distribuovali (opět elektronickou formou) dotazníky dále pečovatelům nebo cvičitelům. Vyplnění dotazníků bylo zcela dobrovolné.

Dotazníky nebyly posílány do všech organizací zabývajících se výcvikem vodících psů, které jsou uvedeny v kapitole 3.3. Osloveny byly pouze ty organizace, které využívají systém předvýchovy, tedy devět organizací. Z toho dvě organizace nereagovaly a jedna účast odmítla z důvodu toho, že ročně vycvičí jen velmi malé množství vodících psů (oproti ostatním asistenčním psům) a výsledky dotazníků by tak mohly být zkreslené. Ne všem zbylým šesti organizacím však byly posílány oba dotazníky. Dotazník pro cvičitele byl zasílán pouze do těch organizací, ve kterých funguje výcvik tak, že pes je umístěn přímo v bytě u cvičitele, tedy do čtyř organizací. Autorka práce se domnívá, že pouze cvičitel, který má psa doma, je schopen rozpoznat všechny výchovné nedostatky, které u psa vznikly během předvýchovy. Názvy konkrétních organizací nebudou uvedeny, jelikož to pro toto výzkumné šetření není podstatné. Cílem bylo získat obecný přehled, ne hodnotit jednotlivé organizace. Ze stejného důvodu nebyla ani jednomu ze dvou výzkumných souborů pokládána otázka, pro kterou organizaci jsou pečovatelem či cvičitelem.

Na začátku obou dotazníků byli respondenti stručně seznámeni s účelem, pro který dotazník vyplňují. Zároveň byli instruováni, jakým způsobem dotazník vyplňovat. Na konci každého dotazníku byla doplněna informace, jakým způsobem vyplněný dotazník zasílat zpět autorce.

Jelikož v České republice existuje terminologická různorodost pro pojmenovávání osob, které zajišťují předvýchovu štěňat, byla v dotaznících užitá forma pečovatel/předvychovatel, aby bylo předejito případným nejasnostem.

Dotazník pro pečovatele byl tedy nazván jako Dotazník pro pečovatele/předvychovatele vodících psů. Obsahoval 19 položek, které byly především uzavřené a škálové. Dvě položky byly polouzavřené, jedna otevřená. U vybraných položek byl poskytnut také prostor na vlastní poznámku.

Dotazník pro cvičitele vodících psů obsahoval 14 položek. Jednalo se o položky uzavřené a škálové. U vybraných odpovědí byl opět poskytnut prostor na vlastní poznámku.

7 Výsledky dotazníkového šetření

7.1 Výsledky dotazníků pro pečovatele vodících psů

Dotazník pro pečovatele byl zaslán do šesti organizací. Celkový počet navrácených vyplněných dotazníků byl 31.

Otázka č. 1 - Váš věk:

- méně než 18
- 18 – 25
- 25 – 40
- více než 40

První možnost nezvolil žádný z respondentů. Organizace zřejmě stejně jako v zahraničí požadují věkovou hranici 18 let pro roli pečovatele, i když v podmínkách na webových stránkách to neuvádějí. Druhou možnost zvolilo 11 respondentů, třetí možnost 12 a třetí možnost 8 respondentů. Můžeme tedy říct, že věkové rozložení dotazovaných pečovatelů je poměrně vyrovnané.

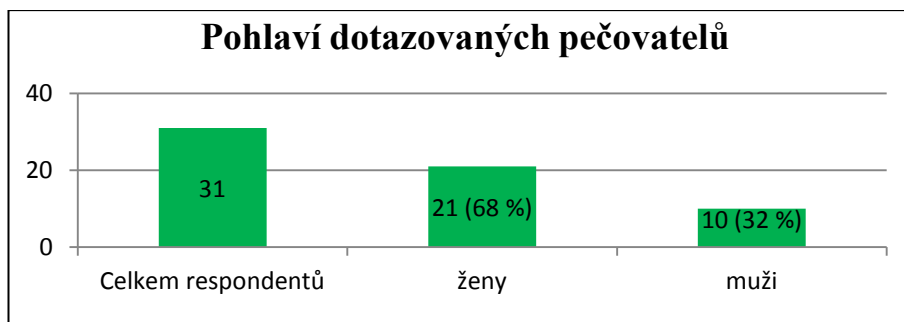

Graf č. 1 Věkové rozložení dotazovaných pečovatelů

Otázka č. 2 – Vaše pohlaví:

- žena
- muž

Ze 31 dotazovaných pečovatelů bylo 21 žen a 10 mužů.

Graf č. 2 Pohlaví dotazovaných pečovatelů

Otázka č. 3 - Co Vás vedlo k tomu, že jste se stal/a pečovatelem/předvychovatelém?

- byl/a jsem osloven/a ze strany organizace
- touha nějak pomoci
- chtěl/a jsem si vyzkoušet, jaké to je pečovat o psa
- jiné:

Možnost první (oslovení ze strany organizace) označili 3 respondenti. Možnost druhou (touha pomoci) zvolilo 10 respondentů. Možnost třetí (zkusit si péči o psa) zvolili 4 respondenti. Nejvíce respondentů (14) volilo čtvrtou možnost, kdy mohli uvést jakýkoliv jiný důvod. Mezi tyto důvody patřilo např. to, že děti respondentů chtěly psa, proto si touto cestou mohly zkusit, co to obnáší. Takto odpověděli 3 pečovatelé, 2 z toho ještě dodali, že tím alespoň někomu pomohli. Jeden respondent uvedl, že jeho soused si pořídil vodícího psa a na základě toho se respondent rozhodl stát pečovatelem. Pro dalšího respondenta to byl sen již od základní školy. Jeden respondent uvedl, že vždy chtěl vlastního psa, zatím na to však není vhodná doba. Tato odpověď se objevila i u dalších dvou respondentů spolu s touhou nějak pomoci. Čtyři respondenti uvedli, že mají velice rádi psy, a k tomu ještě chtěli pomoci. Dva pečovatelé jako jinou možnost zvolili kombinaci touhy nějak pomoci a toho, že si chtěli zkusit, jaké je pečovat o psa.

Zvolená možnost	Počet respondentů	Počet respondentů v %
1. byl/a jsem osloven/a ze strany organizace	3	9,6 %
2. touha nějak pomoci	10	32,3 %
3. chtěl/a jsem si vyzkoušet, jaké to je pečovat o psa	4	12,9 %
4. jiné	14	45,2%

Tabulka č. 1 Důvody, ze kterých se pečovatelé rozhodli plnit tuto roli

Vyjádření pečovatelů k 4. možnosti „jiné:“	Počet respondentů
děti chtěly psa, tak ať si to zkusí	3
soused má vodícího psa, tak mě to napadlo	1
byl to můj sen již od základní školy	1
chci vlastního psa, ale zatím není vhodná doba	1
chci vlastního psa, ale zatím není vhodná doba + 2. možnost	2
láska ke psům + 2. možnost	4
kombinace 2. + 3. možnost	2

Tabulka č. 2 Jiné důvody, ze kterých se pečovatelé rozhodli plnit tuto roli

Otázka č. 4 - Jak jste si zvolil/a konkrétní organizaci?

- nejbližší mému bydlišti
- podle způsobu práce a systému výchovy
- podle zpracování webových stránek, komunikace a propagace na veřejnosti
- na doporučení od známých
- jiné:

Nejvíce pečovatelů (9) zvolilo možnost první, tedy že organizaci vybírali dle místa bydliště. Podle způsobu práce zvolilo organizaci 5 dotazovaných pečovatelů. Možnost třetí, tedy podle zpracování webových stránek, komunikace a propagace na veřejnosti, zvolili 4 respondenti. Na doporučení od známých vybralo organizaci 6 respondentů. Sedm respondentů volilo konkrétní organizaci na základě jiných důvodů. Dva uvedli, že oslovili více organizací a rozhodli se pro tu, která reagovala jako první. Čtyři respondenti se rozhodovali na základě kombinace prvních tří možností, jeden na základě kombinace možnosti druhé a třetí.

Zvolená možnost	Počet respondentů	Počet respondentů v %
• nejbližší mému bydlišti	9	29,0 %
• podle způsobu práce a systému výchovy	5	16,1 %
• podle zpracování webových stránek, komunikace a propagace na veřejnosti	4	12,9 %
• na doporučení od známých	6	19,4 %
• jiné:	7	22,6 %

Tabulka č. 3 Způsob volby organizace ze strany pečovatelů

Otázka č. 5 - Jste v organizaci spokojen/á?

- určitě ano
- spíše ano
- nevím
- spíše ne
- určitě ne

Na tuto otázku dotazovaní pečovatelé volili pouze odpovědi určitě ano (19 = 61 %) a spíše ano (12 = 39 %).

Otázka č. 6 - Měl/a jste nějaké zkušenosti s výchovou psa, než jste se stal/a předvychovatel/pečovatelem?

- ano, ale ne s vlastním psem
- ano, vlastnil/a jsem jednoho psa
- ano, vlastnil/a jsem dva nebo více psů
- ne

Možnost první zvolili 4 pečovatelé, možnost druhou 9 pečovatelů a možnost třetí 11 pečovatelů. Lze tedy shrnout, že většina pečovatelů (77 %) má předchozí zkušenosti s výchovou psa. Zkušenost s výchovou psa nemělo 7 z dotazovaných pečovatelů. U první možnosti – ano, ale ne s vlastním psem – jeden respondent dodal, že cvičil psa známým či příbuzným.

Graf č. 3 Zkušenosti pečovatelů s výchovou psa

Otázka č. 7 – Docházel/a jste s tímto psem/psy na kynologické cvičiště?

- ano, pravidelně a dlouhodobě
- ano, pravidelně, ale ne déle než 1 rok
- ano, ale nepravidelně
- ne

Na tuto otázku měli odpovídat pouze ti respondenti, kteří v předchozí otázce volili jakoukoliv odpověď „ano“. Odpovídalo tedy 24 pečovatelů. Jedenáct z nich uvedlo, že na kynologické cvičiště docházeli. Tři z toho pravidelně a dlouhodobě, 4 pravidelně, ale ne déle

než jeden rok, a 4 na cvičišťe docházeli nepravidelně. Třináct pečovateli na kynologické cvičišťe nedocházelo, jeden z toho uvedl, že si ale psy cvičil sám doma.

Graf č. 4 Členství pečovateli v kynologických klubech

Otázka č. 8 - Kolik psů jste již měl/a jako pečovatel/předvychovatel v péči? (včetně současného)

- 1
- 2
- více než 2

Pouze jednoho psa předvychovalo do doby, kdy byl vyplňován dotazník, 16 (51,6 %) respondentů. Dva psy již předvychovalo 8 (25,8 %) respondentů a více než 2 psy předvychovalo 7 (22,6 %) dotazovaných pečovateli.

Otázka č. 9 - Plánujete další spolupráci s organizací?

- ano, jako pečovatel/předvychovatel dalších psů
- ano, ale již ne jako pečovatel
- ne, chci změnit organizaci
- ne, již nechci být pečovatelem

Další spolupráci s organizací má v plánu 26 pečovateli z celkových 31 dotazovaných (84 %). Z toho 18 pečovateli chce dále pokračovat v předvychování psů, 8 pečovateli chce již s organizací spolupracovat jinak, než jako pečovatel. Čtyři pečovateli již tuto roli plnit nechtějí. Jeden pečovatel se k této otázce nevyjádřil. Jestliže k výsledkům této otázky č. 9 připojíme ještě výsledky z otázky č. 5, můžeme shrnout, že dotazovaní pečovateli jsou převážně spokojeni v organizacích, ve kterých působí. Jestliže k výsledkům této otázky

připojíme ještě výsledky z otázky č. 5, můžeme shrnout, že dotazovaní pečovatelé jsou převážně spokojeni v organizacích, ve kterých působí.

Otázka č. 10 - Musel/a jste splňovat nějaká kritéria, aby Vás přijali jako pečovatele/předvychovatele?

- ano
- ne

Čtrnáct (45 %) pečovatelů uvedlo, že určitá kritéria plnit museli. Sedmnáct (55%) respondentů naopak uvedlo, že žádná kritéria požadována nebyla.

Otázka č. 11 - Myslíte si, že jsou tato kritéria důležitá?

- určitě ano
- spíše ano
- nevím
- spíše ne
- určitě ne

Na tuto otázku odpovídali pouze ti respondenti, kteří byli do role pečovatele přijímáni na základě nějakých kritérií, tedy ti, kteří zvolili v předchozí otázce možnost „ano“ – odpovídalo 14 respondentů. Dotazovaní pečovatelé zároveň měli možnost uvést k této otázce jakoukoliv poznámku.

Respondenti využili pouze možností „určitě ano“ a „spíše ano“. Polovina (7 = 50 %) dotazovaných pečovatelů si myslí, že kritéria, která museli splňovat, jsou určitě důležitá, druhá polovina se domnívá, že jsou spíše důležitá. Tři dotazovaní pečovatelé, kteří všichni v této otázce volili možnost „určitě ano“, využili prostoru na poznámku. Dva se shodují, že kritéria musí být důležitá, jinak by přece nebyla stanovena. Jeden respondent vysvětluje, že při vybírání pečovatelů se přihlíží hlavně k tomu, zda uchazeč má cit pro práci se psem, a dále doplňuje, že podle něj i člověk, který psa nikdy neměl, může být pod vedením organizace dobrým pečovatelem.

Otázka č. 12 - Myslíte si, že by nějaká kritéria měla být stanovena?

- určitě ano
- spíše ano
- nevím
- spíše ne
- určitě ne

Na tuto otázku měli odpovídat ti respondenti, kteří v otázce č. 10 volili možnost ne, tedy že nemuseli splňovat žádná kritéria pro roli pečovatele. Odpovídalo 17 respondentů, kteří opět měli možnost se vyjádřit v poznámce.

Většina respondentů (14 = 82 %) zvolili možnost „nevím“. Dva respondenti (12 %) si myslí, že nějaká kritéria by spíše stanovena měla být, 1 respondent (6 %) se domnívá, že spíše

nejdou potřeba. Dva dotazovaní pečovatelé využili prostoru na poznámku. Jeden pečovatel, který v této otázce volil možnost „spíše ano“ doplňuje, že „psa by do předvýchovy neměli svěřovat jen tak někomu“. Další pečovatel, který naopak volil možnost „spíše ne“, se domnívá, že „pečovatele může dělat každý, kdo má rád psy a má na to čas“.

Otázka č. 13 - Považujete Vaši roli ve výchově vodícího psa za důležitou?

- určitě ano
- spíše ano
- nevím
- spíše ne
- určitě ne

Dvanáct dotazovaných pečovatelů si myslí, že jejich role ve výchově vodícího psa je určitě důležitá, 16 pečovatelů se domnívá, že jejich role je spíše důležitá. Tři pečovatelé volili odpověď „nevím“.

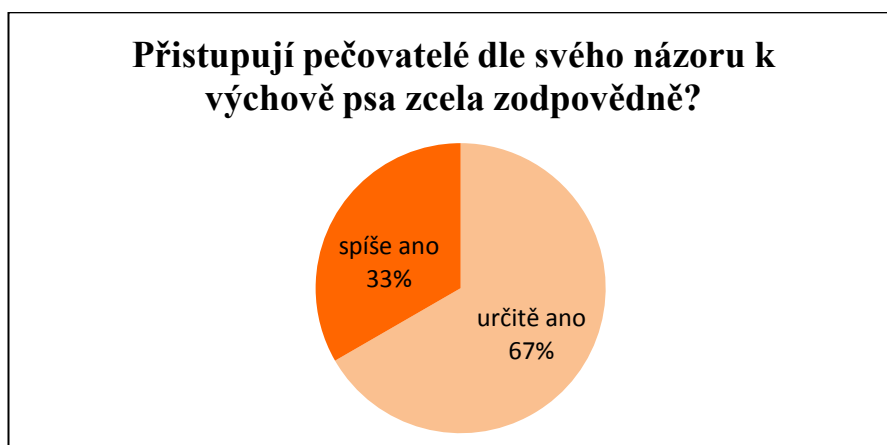
Zvolená míra souhlasu	Počet respondentů	Počet respondentů v %
určitě ano	12	39 %
spíše ano	16	52 %
nevím	3	9 %

Tabulka č. 4 Názor pečovatelů na důležitost jejich role ve výchově vodícího psa

Otázka č. 14 - Vychováváte vodícího psa zcela zodpovědně, dodržujete pokyny a rady ze strany organizace?

- určitě ano
- spíše ano
- nevím
- spíše ne
- určitě ne

Zde respondenti opět volili pouze z první a druhé možnosti. Jeden z pečovatelů se nevyjádřil. Dvacet (65 %) pečovatelů psa vychovává určitě zodpovědně a určitě dodržuje pokyny ze strany organizace. Deset (32 %) pečovatelů vychovává psa spíše zodpovědně a spíše dodržuje pokyny ze strany organizace.

Graf č. 5 Zodpovědnost pečovatелů při výchově vodícího psa

Otázka č. 15 - Jste si vědom/a nějaké závažné chyby, kterou jste během výchovy vodícího psa udělal/a?

- určitě ano   • spíše ano   • nevím   • spíše ne   • určitě ne

U této otázky měli pečovatелé prostor na poznámku. Osmnáct pečovatелů si spíše není vědomo nějaké zásadní chyby ve výchově psa a 5 pečovatелů si myslí, že určitě žádnou chybu neudělali. Sedm pečovatелů volilo možnost „nevím“. Jeden respondent označil možnost „určitě ano“, v poznámce však doplnil, že se to stalo pouze jednou, byl poučen ze strany organizace a již se to neopakovalo. Prostoru na poznámku využilo ještě dalších 8 dotazovaných pečovatелů. Jeden z nich, který označil možnost „nevím“, vysvětlil, že působí jako pečovatел teprve krátce. Dále se vyjádřilo 5 pečovatелů, kteří zvolili možnost „spíše ne“. Dva uvedli, že se snaží žádné chyby nedělat, 1 doufá, že žádné závažné chyby nedělá. Další vysvětluje, že dříve možná chyby dělal, ale teď už ne. Tento pečovatел v otázce č. 8 uvedl, že již měl v péči více než dva vodící psy. Další z pečovatелů dodává, že kdyby nějaké chyby dělal, byl by upozorněn ze strany organizace. Dále prostoru na poznámku využili dva dotazovaní pečovatелé, kteří v této otázce volili možnost „určitě ne“. Jeden uvedl, že se snaží chyby nedělat, druhý dodal, že pokud by nějaké závažné chyby udělal, organizace by ho na to hned upozornila a pracovalo by se na nápravě.

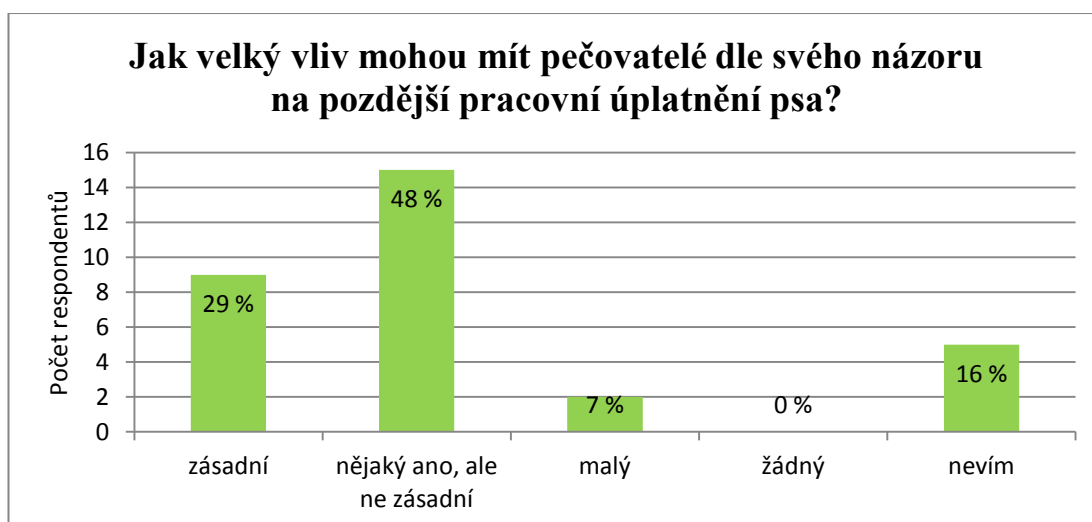
Graf č. 6 Povědomí pečovatелů o jejich vlastních chybách

Otázka č. 16 - Jak velký vliv můžete mít na pozdější pracovní uplatnění Vámi vychovávaného psa?

- zásadní
- nějaký ano, ale ne zásadní
- malý
- žádný
- nevím

Možnost „žádný“ neoznačil ani jeden respondent. Dvacet šest z 31 dotazovaných pečovateli si myslí, že nějaký vliv na pozdější pracovní uplatnění psa mít mohou. Devět z nich považuje svůj vliv za zásadní, 2 za malý. Patnáct pečovateli si myslí, že nějaký vliv určitě mít mohou, ale ne zásadní. Zbylých 5 respondentů označilo možnost „nevím“.

Graf č. 7 Názor pečovateli na jejich vliv na pozdější pracovní uplatnění psa

Otázka č. 17 - Jaký je počet členů v domácnosti, ve které psa vychovááte?

- 1 (bydlím sám/a)
- 2
- 3 a více

Tři dotazovaní pečovateli bydlí sami. Jedenáct pečovateli vychovává psa v domácnosti, která má dva členy. Největší část, tedy 17, z dotazovaných pečovateli bydlí v domácnosti, kde jsou tři nebo více členů.

Otázka č. 18 - Kdo se podílí na výchově psa?

- pouze já
- já a partner/ka
- celá rodina

U této položky měli pečovatelé opět prostor na poznámky. Nejvíce respondentů (16) uvedlo, že výchovu psa zajišťují pouze oni sami. Osm respondentů vychovává psa spolu s partnerem či partnerkou. U 7 pečovatelů se na výchově podílí celá rodina. Dva z těchto 7 pečovatelů v poznámce uvedli, že oni se věnují výcviku a ostatní členové rodiny si se psem hrají, venčí ho a jinak se podílí na výchově. Podobnou poznámku uvedli i dva pečovatelé, kteří k této otázce zvolili možnost „pouze já“.

Počet členů v domácnosti	Podíl na výchově psa	
	Zvolená možnost	Počet respondentů
2	pouze já	4
	já a partner/ka	7
	celá rodina	0
3 a více	pouze já	9
	já a partner/ka	1
	celá rodina	7

Tabulka č. 5 Podíl členů domácnosti pečovatelů na výchově psa

Otázka č. 19 - Co byste si přál/a změnit v celkovém kontextu vaší role pečovatele/předvychovatele?

U této otevřené otázky se dotazovaní pečovatelé mohli volně vyjádřit k tomu, zda by si přáli něco v rámci své role změnit. Tuto možnost využilo 19 z 31 respondentů, tedy 61 %. Pět pečovatelů shodně uvedlo, že by si nepřáli změnit „nic“. Dalších 8 pečovatelů uvedlo stejnou odpověď, ale doplněnou o další vyjádření. Jeden pečovatel upřesnil, že by si *zatím* nepřál nic změnit, další 3 uvedli, že by neměnili nic, protože jsou spokojeni s touto rolí. Jeden z pečovatelů se vyjádřil, že by neměnil nic, protože je rád, že si po úmrtí vlastního psa mohl pořídit nové štěně a zároveň tak někomu pomoci. Další stručně dodal, že by neměnil nic, protože je to krásná role. Jeden pečovatel by také neměnil nic, protože je rád, že má dobrého psího kamaráda a zároveň pomáhá. Poslední uvedl, že by neměnil nic, protože je za tuto

zkušenost rád a další pes, kterého si pořídí, bude již vlastní. Dalších 6 pečovatelů se vyjádřilo, že by něco změnit chtěli. Výpis těchto odpovědí:

- „Chtěla bych být schopná vychovávat víc psů najednou, abych pomohla víc lidem, nebylo by to ale dobré pro psa.“
- „Pečovatele dělám ráda, ale chtěla bych mít vlastního psa, a to teď bohužel nejde.“
- „Chtěl bych mít možnost si pak psa nechat, ale vím, že to není možné.“
- „Manžel se na výchově zatím nepodílí, snad se to změní.“
- „Ráda bych se do budoucna i já stala trenérkou v organizaci, pro kterou vychovávám štěňata, tahleto práce mně obohacuje a má pro mě smysl, není nic hezčího než vidět pak to vaše štěně se svým klientem.“
- „Chtěla bych mít možnost si pak psa nechat, ale vím, že to nejde a počítám s tím, s tím jsem do toho šla.“

7.2 Výsledky dotazníků pro cvičitele vodících psů

Vzhledem k tomu, že dotazník pro cvičitele byl zasílán pouze do čtyř organizací, jejichž cvičitelé mají během výcviku psa doma, počet navrácených vyplněných dotazníků byl 9.

Otázka č. 1 - Jak dlouho se věnujete výcviku psů obecně?

- méně než 5 let
- 5 – 10 let
- více než 10 let

Méně než 5 let se výcviků psů obecně nevěnuje žádný z dotazovaných cvičitelů vodících psů. Pět z 9 (56 %) dotazovaných cvičitelů se výcviku psů věnuje 5 až 10 let, 4 (44 %) se výcviku věnují více než 10 let.

Otázka č. 2 - Jak dlouho působíte jako cvičitel vodících psů?

- méně než 5 let
- 5 – 10 let
- více než 10 let

Nejvíce (5 = 56 %) z dotazovaných cvičitelů se výcviku vodicích psů věnuje méně než 5 let. Dva cvičitelé se tomuto výcviku věnují 5 až 10 let a rovněž 2 cvičitelé se mu věnují více než 10 let.

Otázka č. 3 - Kolik vodicích psů jste již měl/a ve výcviku? (včetně současného)

- 1
- 2 – 5
- více než 5

Jednoho vodicího psa měl do doby, kdy byl vyplňován dotazník, ve výcviku 1 cvičitel. Dva až pět psů cvičili 4 cvičitelé a rovněž 4 cvičitelé měli ve výcviku více než pět psů.

Zkušenosti s výcvikem psů obecně	Doba, kterou se cvičitel věnuje výcviku vodicích psů	
	Zvolená možnost	Počet respondentů
5 – 10 let	méně než 5 let	4
	5 – 10 let	1
	více než 10 let	0
více než 10 let	méně než 5 let	1
	5 – 10 let	1
	více než 10 let	2

Tabulka č. 6 Zkušenosti cvičitelů s výcvikem obecně i s výcvikem vodicích psů

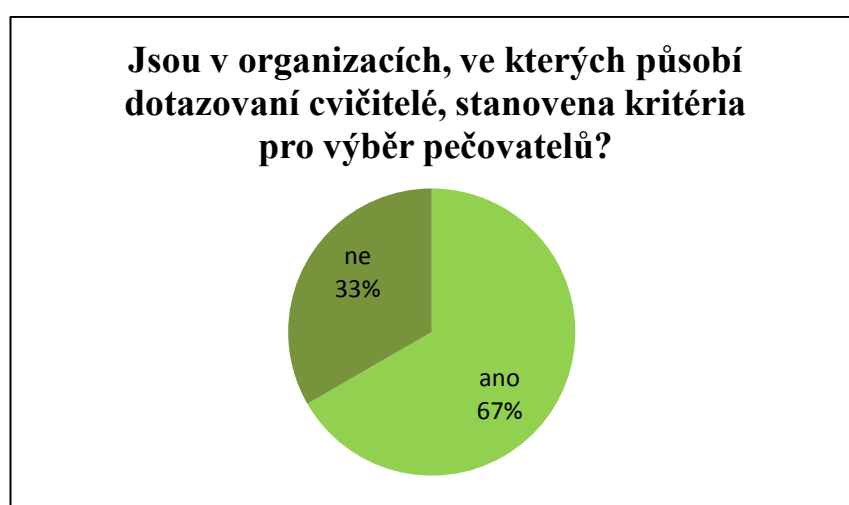
Doba, kterou se cvičitel věnuje výcviku vodicích psů	Počet doposud cvičených psů (včetně současného)	
	Zvolená možnost	Počet respondentů
méně než 5 let	1	1
	2 – 5	4
	více než 5	0
5 – 10 let	1	0
	2 – 5	0
	více než 5	2
více než 10 let	1	0
	2 – 5	0
	více než 5	2

Tabulka č. 7 Počet cvičených psů v závislosti na době, po kterou se cvičitel věnuje výcviku vodících psů

Otázka č. 4 - Jsou v organizaci, ve které působíte, stanovena nějaká kritéria pro výběr pečovatелů/předvychovatелů?

- ano
- ne
- nevím

Respondenti volili pouze možnost „ano“ (6 = 67 %) nebo „ne“ (3 = 33 %).

Graf č. 8 – Existence kritérií pro výběr pečovatелů

Otázka č. 5 - Je mezi těmito kritérii také předchozí zkušenost s výchovou psa?

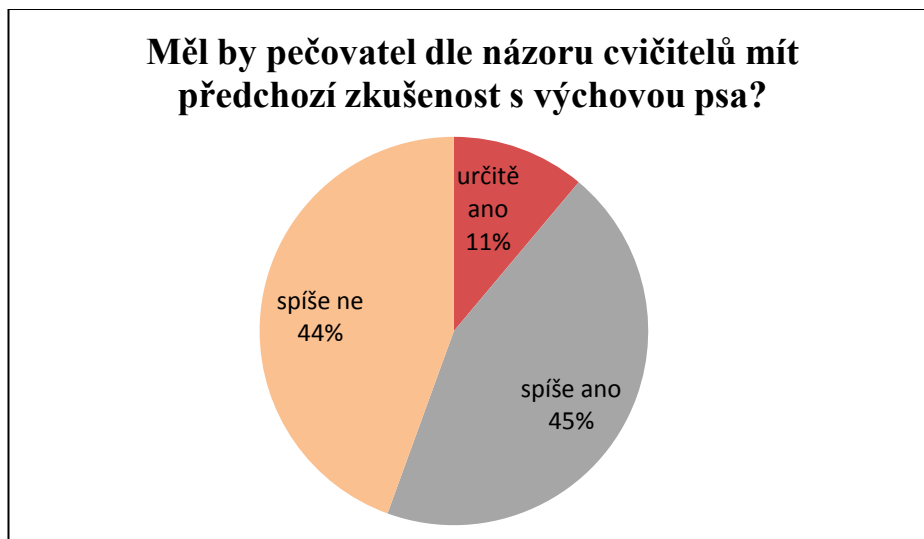
- ano
- ne
- nevím

Na tuto otázku odpovídali pouze ti dotazovaní cvičitelé, kteří při předchozí otázce zvolili možnost „ano“. Odpovídalo tedy 6 cvičitelů a všichni (100 %) odpověděli, že kritérium předchozí zkušenosti s výchovou psa stanoveno není.

Otázka č. 6 - Myslíte si, že pečovatel/předvychovatel by měl mít předchozí zkušenost s výchovou psa?

- určitě ano
- spíše ano
- nevím
- spíše ne
- určitě ne

Čtyři z 9 dotazovaných cvičitelů vodících psů se domnívají, že pečovatel by spíše měl mít předchozí zkušenost s výchovou psa. Rovněž 4 cvičitelé si naopak myslí, že pečovatel by předchozí zkušenost mít nemusel. Jeden cvičitel se vyjádřil, že pečovatel by určitě měl mít předchozí zkušenost s výchovou psa.

Graf č. 9 – Názor cvičitelů na to, zda by pečovatel měl mít předchozí zkušenost s výchovou psa

Otázka č. 7 - Myslíte si, že tato předchozí zkušenost je nutná?

- ano
- ne

Velká většina respondentů (8) zvolila možnost „ne“. Pouze jediný z dotazovaných cvičitelů se domnívá, že předchozí zkušenost pečovatele s výchovou psa je nutná.

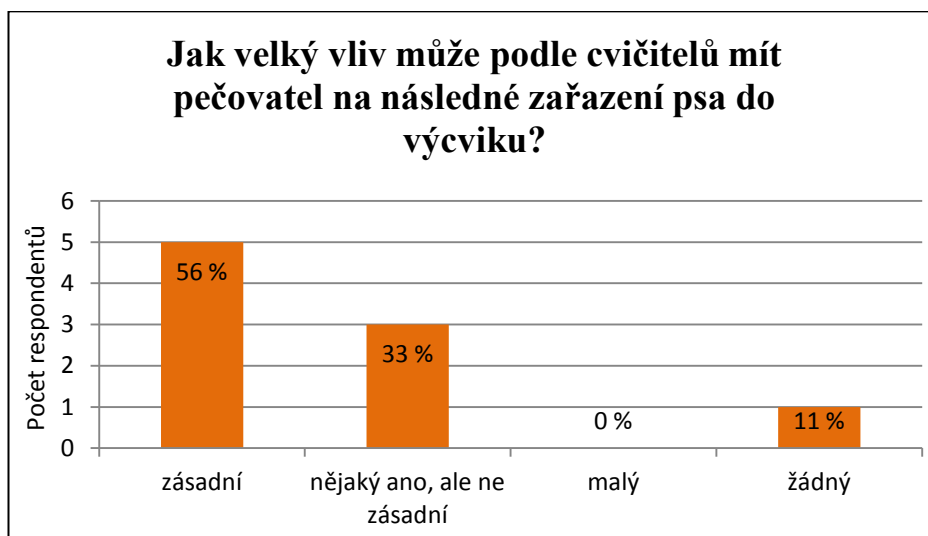

Graf č. 10 – Názor cvičitelů na nutnost předchozí zkušenosti pečovatele s výchovou psa

Otázka č. 8 - Jak velký vliv může mít podle Vás pečovatel/předvychovatel na to, zda jím vychovávaný pes bude zařazen do výcviku?

- zásadní
- nějaký ano, ale ne zásadní
- malý
- žádný
- nevím

Pět z 9 dotazovaných cvičitelů se domnívá, že pečovatel může mít zásadní vliv na zařazení psa do výcviku, 3 cvičitelé si myslí, že pečovatelé nějaký vliv mají, ale ne zásadní. Jeden cvičitel se vyjádřil, že pečovatelé nemohou mít žádný vliv na zařazení psa do výcviku. U této položky měli cvičitelé možnost vyjádřit se v poznámce. Využili jej 2 respondenti. První respondent se vyjádřil, že „špatná práce předvychovatele a nedůslednost může zapříčinit i vyřazení psa“. Druhý respondent, který v této otázce volil možnost „žádný“, doplnil, že pečovatel je kontrolován, a pokud by dělal tolik závažné chyby, organizace by zasáhla.

Graf č. 11 – Názor cvičitelů na vliv pečovatelů na zařazení psa do výcviku

Otázka č. 9 - Setkáváte se často s chybami pečovatelů/předvychovatelů?

- určitě ano
- spíše ano
- nevím
- spíše ne
- určitě ne

U této položky volili dotazovaní cvičitelé pouze z možností „spíše ano“ a „spíše ne“. S chybami pečovatelů se spíše setkávají 4 cvičitelé (44 %) a spíše nesetkává 5 cvičitelů (56 %).

Otázka č. 10 - Jsou tyto chyby závažné?

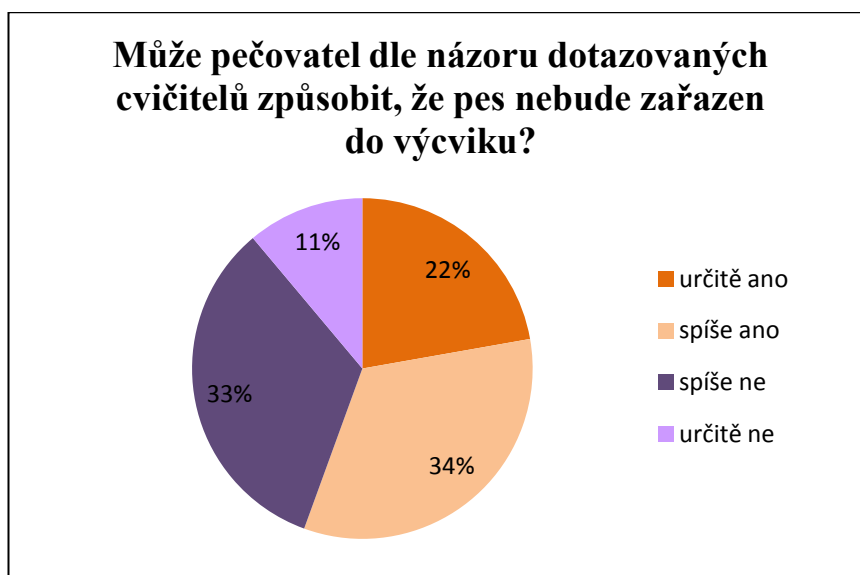
- určitě ano
- spíše ano
- nevím
- spíše ne
- určitě ne

Dotazovaní cvičitelé nejčastěji uváděli, že chyby, se kterými se u pečovatелů setkávají, spíše nejsou závažné. Možnost „spíše ne“ tedy volilo 7 cvičitelů (78 %). Jeden cvičitel (11 %) zvolil možnost „nevím“ a 1 (11 %) se domnívá, že tyto chyby určitě závažné nejsou. U této otázky měli cvičitelé možnost vyjádřit se v prostoru na poznámky. Toho využili 2 cvičitelé, oba volili možnost „spíše ne“. První vysvětlil, že jde většinou o chyby, které cvičitel dokáže napravit. Druhý se vyjádřil takto: „Většinou se jedná o detaily způsobené předešlými nekynologickými zkušenostmi. Problém se většinou vyřeší jednou konzultací s cvičitelem či názornou ukázkou.“

Otázka č. 11 - Může pečovatel/předvychovatel svými chybami způsobit, že pes nebude zařazen do následného výcviku?

- určitě ano
- spíše ano
- nevím
- spíše ne
- určitě ne

U této otázky odpovídali cvičitelé poněkud rozporuplně. Dva z dotazovaných vybrali možnost „určitě ano“ a 3 z dotazovaných volili možnost „spíše ano“. Naproti tomu 3 respondenti označili možnost „spíše ne“ a jeden respondent možnost „určitě ne“.

Graf č. 12 – Názor cvičitelů na podíl viny pečovatелů na nezařazení psa do výcviku

Otázka č. 12 - Setkal/a jste se někdy s takovou situací?

- vůbec

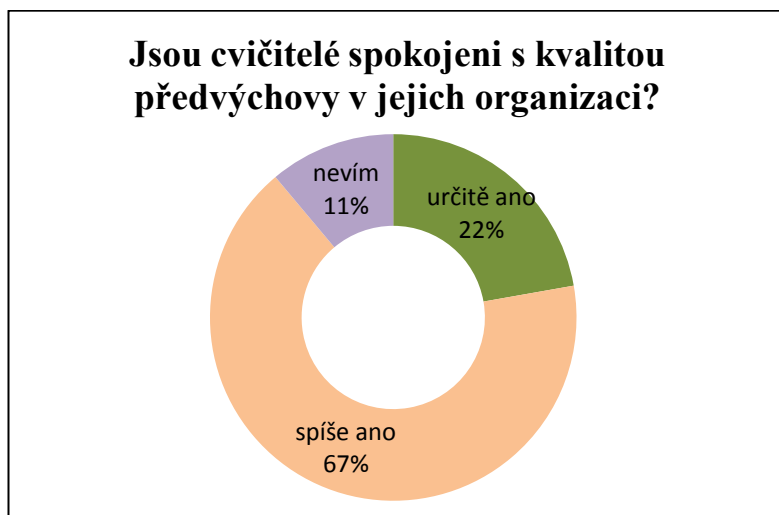
- zřídka
- poměrně často
- velmi často

Šest (67 %) dotazovaných cvičitelů uvádí, že s takovou situací (nezařazení psa do výcviku z důvodu chyb předvychoovatele) se setkávají zřídka a 3 (33 %) uvedli, že se s takovou situací ještě nesetkali.

Otázka č. 13 - Jste celkově spokojen/a s kvalitou předvýchovy ve vaší organizaci?

- určitě ano
- spíše ano
- nevím
- spíše ne
- určitě ne

Nejvíce z dotazovaných cvičitelů zvolilo možnost druhou, jsou tedy spíše spokojeni s kvalitou předvýchovy v jejich organizaci. Tuto možnost volilo 6 respondentů. Dva respondenti jsou určitě spokojeni s kvalitou předvýchovy a jeden respondent označil možnost „nevím“.

Graf č. 13 Spokojenost cvičitelů s kvalitou předvýchovy

Otázka č. 14 - Jaký je podle Vás ideální způsob výchovy a výcviku vodícího psa?

- pes do cca 1 roku u pečovatele/předvychoovatele → poté umístěn ve výcvikovém středisku
- pes do cca 1 roku u pečovatele/předvychoovatele → poté u cvičitele
- pes u cvičitele po celou dobu výchovy i výcviku (cvičitel plní zároveň roli pečovatele)
- pes od začátku u klienta (cvičitel dochází na pravidelné konzultace)

- nevím

Podle 4 cvičitelů je nejideálnějším způsobem přípravy vodícího psa systém třetí, tedy že pes je po celou dobu přípravy u cvičitele. Tři cvičitelé vidí jako nejideálnější způsob předvýchovu u pečovatelů a následný výcvik u cvičitele. Jeden z dotazovaných cvičitelů si myslí, že pes by měl být od začátku přípravy u klienta a 1 cvičitel uvedl možnost „nevím“. Tento cvičitel se zároveň vyjádřil v prostoru na poznámku, že si není jistý, protože vše má své pro i proti. Možnosti poznámky využili také další 3 respondenti. První, který označil třetí možnost (pes u cvičitele po celou dobu výchovy i výcviku), dodal, že by to tak sice bylo ideální, ale je to náročné na provedení, protože jsou omezené možnosti. Další, který označil čtvrtou možnost (pes od začátku u klienta), doplnil, že tato možnost by byla nejideálnější, ale je nerealizovatelná. Poslední cvičitel, který označil možnost druhou (pes do cca 1 roku u pečovatele/předvychovatele → poté u cvičitele) poznamenal, že nejideálnější by byla možnost třetí (pes u cvičitele po celou dobu výchovy i výcviku), ale to je nereálné vzhledem k finančním nákladům i času cvičitele. Takový cvičitel by totiž byl schopen vycvičit jednoho psa za asi jeden a půl roku, přičemž s předvýchovou je schopen vycvičit dva až tři psy za rok.

Ideální způsob přípravy vodícího psa	Počet respondentů	Počet respondentů v %
pes do 1 roku u pečovatele → poté ve výcvikovém středisku	0	0 %
pes do 1 roku u pečovatele → poté u cvičitele	3	33,3 %
pes u cvičitele po celou dobu výchovy i výcviku	4	44,5 %
pes od začátku u klienta	1	11,1 %
nevím	1	11,1 %

Tabulka č. 8 Ideální způsob přípravy vodícího psa dle názoru cvičitelů

8 Závěr praktické části

Na základě výsledků dotazníkového šetření byly zodpovězeny výzkumné otázky a zhodnoceny stanovené hypotézy.

Musejí uchazeči o roli pečovatele splňovat nějaká kritéria?

45 % z dotazovaných pečovatelů uvedlo, že určitá kritéria splňovat museli, 100 % z těchto pečovatelů si myslí, že tato kritéria jsou důležitá. 55 % z dotazovaných pečovatelů žádná kritéria plnit nemuselo, 12 % z nich se domnívá, že určitá kritéria by spíše měla být stanovena, 6 % že by spíše stanovena nemusela být a 82 % pečovatelů uvádí, že neví.

67 % z dotazovaných cvičitelů se vyjádřilo, že v organizaci, ve které působí, jsou stanovena určitá kritéria pro výběr pečovatelů, 33 % uvádí, že v jejich organizaci žádná kritéria stanovena nejsou.

Z výsledků tedy vyplývá, že jednotlivé organizace se různí v požadavcích na uchazeče o roli pečovatele. V některých určitá kritéria stanovena jsou, v dalších ne.

Je případně mezi těmito kritérii předchozí zkušenost s výchovou psa?

100 % z těch cvičitelů, v jejichž organizaci jsou stanovena kritéria pro výběr pečovatelů, uvedlo, že v jejich organizaci předchozí zkušenost s výchovou psa požadována není.

Měl by uchazeč o roli pečovatele mít předchozí zkušenost s výchovou psa?

45 % z dotazovaných cvičitelů se domnívá, že uchazeč o roli pečovatele by spíše měl mít předchozí zkušenost s výchovou psa, 44 % se vyjádřilo, že by spíše nemusel mít předchozí zkušenost, a 11 % (pouze jeden cvičitel) si myslí, že pečovatel by tuto zkušenost měl mít určitě. Velká většina z dotazovaných cvičitelů se však vyjadřuje, že tato zkušenost není nutná. Opět pouze jeden cvičitel se domnívá, že tato zkušenost nutná je.

Z výsledků vyplývá, že názory na to, zda by pečovatelé měli mít předchozí zkušenost s výchovou psa, se různí. Asi polovina cvičitelů si myslí, že by pečovatel tyto zkušenosti měl mít, druhá polovina zastává názor, že tyto zkušenosti mít nemusí. Cvičitelé se však převážně shodují, že tato zkušenost není bezpodmínečně nutná.

Přístupují pečovatelé k výchově psa zcela zodpovědně?

67 % z dotazovaných pečovatelů udává, že svěřeného psa vychovává určitě zcela zodpovědně, 33 % že spíše zcela zodpovědně. 58 % pečovatelů si spíše není vědomo nějakých zásadních chyb ve výchově psa, 16 % si myslí, že určitě žádné chyby nedělá. 23 % neví, zda udělali nějaké závažné chyby a 3 % (1 z dotazovaných pečovatelů) si určitě jsou vědomi závažné chyby, kterou ve výchově psa udělali, stalo se to však pouze jednou, došlo k poučení ze strany organizace a již se to neopakovalo.

44 % dotazovaných cvičitelů se vyjádřilo, že se spíše setkává s chybami pečovatelů, 56 % se spíše s těmito chybami neseťkává. 78 % cvičitelů uvedlo, že tyto chyby spíše nebývají závažné, 11 % že určitě nebývají závažné a 11 % neví. Velká většina cvičitelů je tedy s kvalitou předvýchovy spokojená.

Z výše uvedeného tedy můžeme shrnout, že pečovatelé většinou přistupují k výchově psa zodpovědně, snaží se nedělat chyby, a pokud nějaké chyby udělají, jsou na to upozorněni organizací a pracuje se na nápravě a na tom, aby se toto již neopakovalo.

Jaký vliv mohou mít pečovatelé na následné zařazení psa do výcviku?

56 % z dotazovaných cvičitelů se domnívá, že pečovatel může mít zásadní vliv na zařazení psa do výcviku, 33 % uznává, že nějaký vliv pečovatel mít může, ale ne zásadní. 11 % (pouze jeden cvičitel) si myslí, že pečovatel nemůže mít žádný vliv na zařazení psa do výcviku a v poznámce dodává, že kdyby pečovatel dělal tolik zásadní chyby, organizace by zasáhla.

22 % cvičitelů si myslí, že pečovatel určitě může způsobit, že pes nebude zařazen do výcviku, 34 % se domnívá, že pečovatel toto spíše může způsobit, 33 % že toto pečovatel spíše způsobit nemůže a 11 % (1 cvičitel) se vyjádřilo, že pečovatel určitě nezařazení psa do výcviku způsobit nemůže. Zároveň 67 % cvičitelů uvedlo, že s takovouto situací (nezařazení psa do výcviku kvůli chybám pečovatele) se setkávají zřídka, 33 % cvičitelů se s touto situací nikdy neseťkalo

Z výsledků dotazníků tedy vyplývá, že většina cvičitelů se domnívá, že pečovatel může mít vliv na zařazení psa do výcviku, a to vliv zásadní nebo méně zásadní. Více než polovina dotazovaných cvičitelů si myslí, že pečovatel svými chybami může způsobit nezařazení psa do výcviku.

Mají pečovatelé představu o tom, jaký vliv mohou mít na zařazení psa do výcviku?

29 % z dotazovaných pečovatelů se domnívá, že jejich vliv na pracovní uplatnění může být zásadní, 48 % uvádí, že nějaký vliv mít mohou, ale ne zásadní. 7 % si myslí, že jejich vliv na zařazení psa do výcviku je malý a 16 % pečovatelů neví.

39 % pečovatelů považuje svoji roli ve výchově vodícího psa za určitě důležitou, 52 % za spíše důležitou. 9 % z dotazovaných pečovatelů neví, jak důležitá je jejich role ve výchově psa.

Většina pečovatelů si tedy je vědoma svého vlivu na zařazení psa do výcviku, ať už je tento vliv více či méně zásadní, a považuje svoji roli ve výchově vodícího psa za důležitou. Objevují se však i pečovatelé, kteří o svém vlivu a důležitosti nemají přesnou představu.

H₁: Pečovatel by měl mít předchozí zkušenost s výchovou psa

Tato hypotéza nebyla potvrzena, ale ani vyvrácena. Cvičitelé se v názoru na tuto otázku rozcházejí. Asi polovina zastává názor, že pečovatel by měl mít předchozí zkušenost s výchovou psa, druhá polovina se domnívá, že pečovatel tuto zkušenost mít nemusí. Cvičitelé se však shodují v tom, že tato zkušenost není bezpodmínečně nutná

H₂: Pečovatel může negativně ovlivnit zařazení psa do následného výcviku.

Tato hypotéza byla potvrzena. Většina z dotazovaných cvičitelů uvádí, že pečovatel může mít vliv na zařazení psa do výcviku, a více než polovina cvičitelů se domnívá, že pečovatel může svými chybami způsobit i nezařazení psa do následného výcviku.

ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce bylo shrnutí problematiky týkající se vodících psů s důrazem na období předvýchovy vodícího psa a roli pečovatele v celém procesu výcviku vodícího psa. Toho bylo dosaženo v rámci teoretické a praktické části této práce.

V teoretické části byl podán přehled základních teorií, které pojednávají o problematice zrakového postižení a o osobách, které se s tímto postižením potýkají. Základní stupně, druhy a typy zrakového postižení byly stručně charakterizovány a bylo uvedeno dělení osob se zrakovým postižením. Jednotlivé skupiny těchto osob a jejich projevy byly stručně popsány. Dále se teoretická část věnovala problematice prostorové orientace a samostatného pohybu zrakově postižených. Byly vysvětleny základní pojmy týkající se této problematiky a popsány základní oblasti výchovy prostorové orientace a samostatného pohybu zrakově postižených. Z velké části se teoretická část věnovala vodícím psům. Pojem vodící pes byl charakterizován, byla uvedena historie výcviku vodících psů na našem území i ve světě. Dále byla zmíněna legislativní opatření, která jakkoliv souvisí s vodícími psy. Byl také podán přehled o všech organizacích, které se v České republice zabývají výcvikem vodících psů. Každá z organizací byla stručně charakterizována. Dále byl popsán celý proces výcviku vodícího psa od výběru vhodného štěněte po předání zrakově postiženému majiteli. V této části byl kladen důraz na období předvýchovy psa. V poslední kapitole teoretické části se autorka věnovala osobnosti pečovatele, jeho povahovým předpokladům, kritériím, která jsou či nejsou při výběru vhodného pečovatele požadována, a to jak v ČR, tak v zahraničí.

Praktická část byla věnována dotazníkovému šetření, které si kladlo za cíl zmapovat pohled pečovatelů a cvičitelů na problematiku role pečovatele v procesu výcviku vodícího psa. Byly stanoveny výzkumné otázky a hypotézy, které se pomocí výsledků dotazníkového šetření podařilo zodpovědět a zhodnotit. Obecným výsledkem této praktické části je tedy to, že role pečovatele ve výchově psa je velmi důležitá, nedůslednost a nezodpovědnost pečovatele může způsobit i následné nezařazení psa do výcviku, a tedy negativně ovlivnit jeho pracovní uplatnění. Otázku, zda by pečovatel měl mít předchozí zkušenost s výchovou psa, se nepodařilo jednoznačně zodpovědět. Názory cvičitelů na tento problém se různí. Autorka práce se tedy domnívá, že by bylo vhodné se touto problematikou zabývat i nadále a pokusit se jasně definovat, zda předchozí zkušenost pečovatele s výchovou či výcvikem psa je potřebná, ne-li nutná.

Seznam použité literatury a elektronických zdrojů

AION CS. *Zákony pro lidi: Sbirka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. © 2010-2013 [cit. 2013-05-22]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/>

DOGS FOR THE DISABLED. *Dogs for the Disabled* [online]. © 2010 [cit. 2013-05-25]. Dostupné z: <http://www.dogsforthe-disabled.org/>

EDELSBERGER, Ludvík et al. *Defektologický slovník*. 3. upravené vydání. Jinočany: H&H Vyšehradská, 2000. ISBN 80-86022-76-5.

ELVA HELP O.S. *ELVA HELP o.s.: Asistenční psi a canisterapie profesionálně* [online]. 2013 [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: <http://www.elvahelp.estranky.cz/>

FINKOVÁ, Dita, Libuše LUDÍKOVÁ a Veronika RŮŽIČKOVÁ. *Speciální pedagogika osob se zrakovým postižením*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého, 2007. ISBN 978-80-244-1857-5.

FOGLE, Bruce. *Nová encyklopedie psů*. 1. vydání. Praha: Fortuna Print, 2002. ISBN 80-7321-037-1.

GALAJDOVÁ, Lenka. *Pes lékařem lidské duše: aneb - canisterapie*. Vydání 1. Praha: Grada Publishing, 1999. ISBN 80-7169-789-3.

GALAJDOVÁ, Zdenka. První část. In: GALAJDOVÁ, Lenka a Zdenka GALAJDOVÁ. *Canisterapie: Pes lékařem lidské duše*. Vydání první. Praha: Portál, 2011, s. 13-67. ISBN 978-80-7367-879-1.

GUIDE DOGS FOR THE BLIND, Inc. *Guide Dogs for the Blind* [online]. © 2011 [cit. 2013-05-25]. Dostupné z: <http://www.guidedogs.com/site/PageServer>

GUIDEDOGS.IE. *Irish Guide Dogs for the Blind* [online]. 2013 [cit. 2013-05-28]. Dostupné z: <http://www.guidedogs.ie/iopen24/index.php>

HAMADOVÁ, Petra, Lea KVĚTOŇOVÁ a Zita NOVÁKOVÁ. *Oftalmopedie: Texty k distančnímu vzdělávání*. Brno: Paido, 2007. ISBN 978-80-7315-145-4.

HE+PA. *HE+PA: výcvik vodících psů* [online]. [2012] [cit. 2013-03-07]. Dostupné z: <http://www.guidedog.cz/index.php?menu=01>

HRVATSKA UDRUGA ZA ŠKOLOVANJE PASA VODIČA I MOBILITET. *Hrvatska udruga za školovanje pasa vodiča i mobilitet* [online]. © 2010 [cit. 2013-05-24]. Dostupné z: <http://www.psivodici.hr/>

Hundeskolen Veiviseren: Trening av førerhund og servicehund [online]. 2013, 14. 2. 2013 [cit. 2013-05-25]. Dostupné z: <http://www.veiviseren.org/index.php?lang=nb>

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: Základy kvantitativního výzkumu*. Vydání 1. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

JESENSKÝ, Ján. *Základy komprehenzivní tyflopédie: DÍL I*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2002. ISBN 80-7041-329-8.

KRAUS, Hanuš et al. *Kompéndium očního lékařství*. Vydání 1. Praha: Grada Publishing, 1997. ISBN 80-7169-079-1.

KVĚTOŇOVÁ-ŠVECOVÁ, Lea. *Oftalmopedie*. 2. doplněné vydání. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-84-2.

KVĚTOŇOVÁ-ŠVECOVÁ, Lea. *Oftalmopedie*. In: PIPEKOVÁ, Jarmila et al. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno: Paido, 1998, s. 163-169. ISBN 80-85931-65-6.

LEBEDOVÁ, J. *Pes pro tebe: výcvik vodících a asistenčních psů* [online]. © 2011 [cit. 2013-03-03]. Dostupné z: <http://www.pesprotebe.com/>

LUDÍKOVÁ, Libuše a Zdeňka KOZÁKOVÁ. *Základy speciální pedagogiky*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého, 2012. ISBN 978-80-244-3092-8.

LUDÍKOVÁ, Libuše. *Manuál základních postupů jednání při kontaktu s osobami se zrakovým postižením*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého, 2007. ISBN 978-80-244-1636-6.

LUDÍKOVÁ, Libuše. *Speciální pedagogika osob s postižením zraku*. In: RENOTIÉROVÁ, Marie a Libuše LUDÍKOVÁ. *Speciální pedagogika*. 4. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006, s. 191-207. ISBN 80-244-1475-9.

NOVÁKOVÁ, Zita. *Oftalmopedie*. In: PIPEKOVÁ, Jarmila et al. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 2., rozšířené a přepracované vydání. Brno: Paido, 2006, s. 229-247. ISBN 80-7315-120-0.

NOVÁKOVÁ, Zita. Specifika vývoje zrakově postižených. In: VÍTKOVÁ, Marie et al. *Integrativní speciální pedagogika: Integrace školní a sociální*. 2. rozšířené a přepracované vydání. Brno: Paido, 2004, s. 215-223. ISBN 80-7315-071-9.

NOVOTNÁ, Marie a Marta KREMLIČKOVÁ. *Kapitoly ze speciální pedagogiky pro učitele*. 1. vydání. Praha: SPN - Pedagogické nakladatelství, 1997. ISBN 80-95937-60-3.

Pathfinder Guide Dog Programme: Partnering blind people to independence [online]. [2012] [cit. 2013-05-25]. Dostupné z: <http://pathfinderdogs.org/Home.php>

PES POMŮŽE. *Pes pomůže* [online]. © 2005 [cit. 2013-06-02]. Dostupné z: <http://www.pes-pomuze.com/>

PESTRÁ SPOLEČNOST, o.p.s. *Pestrá společnost* [online]. 2009 - 2011 [cit. 2013-03-03]. Dostupné z: <http://www.pestraspolecnost.cz/>

PETŘÍČKOVÁ, M. *Škola pro výcvik vodících psů pro nevidomé* [online]. © 2009-2012 [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: <http://www.vycvikvodícíchpsu.cz/cs/>

POMOCNÉ TLAPKY O.P.S. *Pomocné tlapky o.p.s.: asistenční psi pro zdravotně postižené a canisterapie* [online]. 2009 - 2013 [cit. 2013-03-05]. Dostupné z: <http://www.pomocnetlapky.cz/cz/>

SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika*. Vydání 1. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1733-3.

SONS ČR. *Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR* [online]. Copyright © 2002 - 2013 [cit. 2013-04-13]. Dostupné z: <http://www.sons.cz/index.php>

SOVÁK, Miloš. *Nárys speciální pedagogiky*. 6. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986.

SOVO.CZ. *Klub držitelů vodících psů* [online]. 2006-2013 [cit. 2013-04-13]. Dostupné z: <http://kdvp.brailnet.cz/>

SVOBODA, Pavel. *Metodologie kvantitativního speciálněpedagogického výzkumu*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého, 2012. ISBN 978-80-244-3067-6.

SVVP: *Středisko výcviku vodících psů SONS ČR* [online]. [2013] [cit. 2013-06-14]. Dostupné z: <http://www.vodicipsi.cz/index.htm>

SYMBIO. *SYMBIO, občanské sdružení* [online]. [2013] [cit. 2013-05-27]. Dostupné z: <http://www.symbioos.cz/index.php>

The history of Guide Dogs. THE GUIDE DOGS FOR THE BLIND ASSOCIATION. *Guide dogs* [online]. 2013 [cit. 2013-01-12]. Dostupné z: <http://www.guidedogs.org.uk/aboutus/guide-dogs-organisation/history/#.Ub0iRb1uKGQ>

TYFLONET.CZ. *Tyflonet: Informační portál nejen pro zrakově postižené* [online]. 2010 [cit. 2013-05-23]. Dostupné z: <http://www.tyflonet.cz/>

ÚSTAV ZDRAVOTNICKÝCH INFORMACÍ A STATISTIKY ČESKÉ REPUBLIKY. *Mezinárodní klasifikace nemocí: Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů ve znění desáté decennální revize MKN-10*. Vydání třetí. Praha: Ústav zdravotnických informací a statistiky České republiky, 1992.

VAŠEK, Štefan et al. *Špeciálna pedagogika: Terminologický a výkladový slovník*. 1. vydanie. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1994. ISBN 80-08-01217-X.

VIDRAS, A. *Helppes: Centrum výcviku psů pro postižené o.s.®* [online]. [2013] [cit. 2013-03-03]. Dostupné z: <http://www.helppes.cz/>

VITA E.V. ASSISTENZHUNDE. *VITA e.V. Assistenzhunde* [online]. © 2013 [cit. 2013-05-25]. Dostupné z: <http://www.vita-assistenzhunde.de/>

WIENER, Pavel. *Prostorová orientace a samostatný pohyb zrakově postižených*. Vydání 1. Praha: Avicenum, 1986.

Seznam zkratek

ADEu	Assistance Dogs Europe
ADI	Assistance Dogs International
apod.	a podobně
č.	číslo
ibid.	z latinského ibidem, tamtéž
IGDF	International Guide Dog Federation
KDVP	Klub držitelů vodicích psů
např.	například
obr.	obrázek
PO SP ZP	Prostorová orientace a samostatný pohyb zrakově postižených
SONS ČR	Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých České republiky
SVVP	Středisko výcviku vodicích psů
ŠpVVP	Škola pro výcvik vodicích psů
tzn.	to znamená
tzv.	takzvaný
WHO	World Health Organization

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 Důvody, ze kterých se pečovatelé rozhodli plnit tuto roli

Tabulka č. 2 Jiné důvody, ze kterých se pečovatelé rozhodli plnit tuto roli

Tabulka č. 3 Způsob volby organizace ze strany pečovatелů

Tabulka č. 4 Názor pečovatелů na důležitost jejich role ve výchově vodícího psa

Tabulka č. 5 Podíl členů domácnosti na výchově psa

Tabulka č. 6 Zkušenosti cvičitelů s výcvikem obecně i s výcvikem vodících psů

Tabulka č. 7 Počet cvičených psů v závislosti na době, po kterou se cvičitel věnuje výcviku vodících psů

Tabulka č. 8 Ideální způsob přípravy vodících psů dle názoru cvičitelů

Seznam grafů

Graf č. 1 Věkové rozložení dotazovaných pečovatелů

Graf č. 2 Pohlaví dotazovaných pečovatелů

Graf č. 3 Zkušenosti pečovatелů s výchovou psa

Graf č. 4 Členství pečovatелů v kynologických klubech

Graf č. 5 Zodpovědnost pečovatелů při výchově vodícího psa

Graf č. 6 Povědomí pečovatелů o jejich vlastních chybách

Graf č. 7 Názor pečovatелů na jejich vliv na pozdější pracovní uplatnění psa

Graf č. 8 Existence kritérií pro výběr pečovatелů

Graf č. 9 Názor cvičitelů na to, zda by pečovatел měl mít předchozí zkušenost s výchovou psa

Graf č. 10 Názor cvičitelů na nutnost předchozí zkušenosti s výchovou psa

Graf č. 11 Názor cvičitelů na vliv pečovatелů na zařazení psa do výcviku

Graf č. 12 Názor cvičitelů na podíl viny pečovatелů na nezařazení psa do výcviku

Graf č. 13 Spokojenost cvičitelů s kvalitou předvýchovy

Seznam obrázků

Obr. 1 Labradorský retriever (světlý)

Obr. 2 Labradorský retriever (černý)

Obr. 3 Krátkosrstá kolie

Obr. 4 Chesapeake bay retriever

Obr. 5 Flat coated retriever

Obr. 6 Labradoodle

Obr. 7 Bílý švýcarský ovčák

Obr. 8 Border kolie

Seznam příloh

Příloha č. 1 Dotazník pro pečovatele/předvychovatele vodících psů

Příloha č. 2 Dotazník pro cvičitele vodících psů

Příloha č. 3 Příloha č. 2 k vyhlášce č. 388/2011 Sb.

Příloha č. 4 Fotogalerie některých plemen užívaných pro práci vodícího psa

Příloha č. 5 Desatero pro kontakt s vodícím psem

Příloha č. 1

Dotazník pro pečovatele/předvychovatele vodících psů

Dobrý den,

v rámci méj diplomové práce se zabývám zkoumáním a posouzením role pečovatele/předvychovatele v procesu výcviku vodícího psa. Chtěla bych Vás tedy poprosit o vyplnění tohoto dotazníku, jehož výsledky mi pomohou zmapovat pohled samotných pečovatelů/předvychovatelů na tuto problematiku.

Označte, prosím, vždy jednu možnost, popřípadě využijte prostoru na poznámky či jiné odpovědi, které dotazník nenabízí. Děkuji.

Pavλίna Pokorná, studentka Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci

1. Váš věk:

- méně než 18
- 18 – 25
- 25 – 40
- více než 40

2. Vaše pohlaví:

- žena
- muž

3. Co Vás vedlo k tomu, že jste se stal/a pečovatelem/předvychovatelem?

- byl/a jsem osloven/a ze strany organizace
- touha nějak pomoci
- chtěl/a jsem si vyzkoušet, jaké to je pečovat o psa
- jiné:

4. Jak jste si zvolil/a konkrétní organizaci?

- nejbližší mému bydlišti
- podle způsobu práce a systému výchovy
- podle zpracování webových stránek, komunikace a propagace na veřejnosti
- na doporučení od známých
- jiné:

5. Jste v organizaci spokojen/á?

- určitě ano
- spíše ano
- nevím
- spíše ne
- určitě ne

6. Měl/a jste nějaké zkušenosti s výchovou psa, než jste se stal/a předvychovatel/pečovatelem?

- ano, ale ne s vlastním psem
- ano, vlastnil/a jsem jednoho psa
- ano, vlastnil/a jsem dva nebo více psů
- ne

7. Zodpovězte, pokud Vaše odpověď na otázku č. 6 byla „ano“.

Docházel/a jste s tímto psem/psy na kynologické cvičiště?

- ano, pravidelně a dlouhodobě
- ano, pravidelně, ale ne déle než 1 rok
- ano, ale nepravidelně
- ne

8. Kolik psů jste již měl/a jako pečovatel/předvychovatel v péči? (včetně současného)

- 1
- 2
- více než 2

9. Plánujete další spolupráci s organizací?

- ano, jako pečovatel/předvychovatel dalších psů
- ano, ale již ne jako pečovatel
- ne, chci změnit organizaci
- ne, již nechci být pečovatelem

10. Musel/a jste splňovat nějaká kritéria, aby Vás přijali jako pečovatele/předvychovatele?

- ano
- ne

11. Zodpovězte, pokud Vaše odpověď na otázku č. 10 byla „ano“.

Myslíte si, že jsou tato kritéria důležitá?

- určitě ano
- spíše ano
- nevím
- spíše ne
- určitě ne

Poznámka:

12. Zodpovězte, pokud Vaše odpověď na otázku č. 10 byla „ne“.

Myslíte si, že by nějaká kritéria měla být stanovena?

- určitě ano
- spíše ano
- nevím
- spíše ne
- určitě ne

Poznámka:

13. Považujete Vaši roli ve výchově vodícího psa za důležitou?

- určitě ano
- spíše ano
- nevím
- spíše ne
- určitě ne

14. Vychováváte vodícího psa zcela zodpovědně, dodržujete pokyny a rady ze strany organizace?

- určitě ano
- spíše ano
- nevím
- spíše ne
- určitě ne

15. Jste si vědom/a nějaké závažné chyby, kterou jste během výchovy vodícího psa udělal/a?

- určitě ano
- spíše ano
- nevím
- spíše ne
- určitě ne

Poznámka:

16. Jak velký vliv můžete mít na pozdější pracovní uplatnění Vámi vychovávaného psa?

- zásadní
- nějaký ano, ale ne zásadní
- malý
- žádný
- nevím

17. Jaký je počet členů v domácnosti, ve které psa vychováváte?

- 1 (bydlím sám/a)
- 2
- 3 a více

18. Kdo se podílí na výchově psa?

- pouze já
- já a partner/ka
- celá rodina

Poznámka:

19. Co byste si přál/a změnit v celkovém kontextu vaší role pečovatele/předvychovatele?

Volná odpověď:

Vyplněné dotazníky prosím posílejte mailem na pajapokorna@seznam.cz.

Velice děkuji za Váš čas. Přeji příjemný den!

Příloha č. 2

Dotazník pro cvičitele vodících psů

Dobrý den,

v rámci méj diplomové práce se zabývám zkoumáním a posouzením role pečovatele/předvychovatele v procesu výcviku vodícího psa. Chtěla bych Vás tedy poprosit o vyplnění tohoto dotazníku, jehož výsledky mi pomohou zmapovat pohled cvičitelů vodících psů na tuto problematiku.

Označte, prosím, vždy jednu možnost, popřípadě využijte prostoru na poznámky či jiné odpovědi, které dotazník nenabízí. Děkuji.

Pavλίna Pokorná, studentka Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci

1. Jak dlouho se věnujete výcviku psů obecně?

- méně než 5 let
- 5 – 10 let
- více než 10 let

2. Jak dlouho působíte jako cvičitel vodících psů?

- méně než 5 let
- 5 – 10 let
- více než 10 let

3. Kolik vodících psů jste již měl/a ve výcviku? (včetně současného)

- 1
- 2 – 5
- více než 5

4. Jsou v organizaci, ve které působíte, stanovena nějaká kritéria pro výběr pečovatelů/předvychovatelů?

- ano
- ne
- nevím

5. Zodpovězte, pokud Vaše odpověď na otázku č. 4 byla „ano“.

Je mezi těmito kritérii také předchozí zkušenost s výchovou psa?

- ano
- ne

- nevím

6. Myslíte si, že pečovatel/předvychovatel by měl mít předchozí zkušenost s výchovou psa?

- určitě ano
- spíše ano
- nevím
- spíše ne
- určitě ne

7. Myslíte si, že tato předchozí zkušenost je nutná?

- ano
- ne

8. Jak velký vliv může mít podle Vás pečovatel/předvychovatel na to, zda jím vychovávaný pes bude zařazen do výcviku?

- zásadní
- nějaký ano, ale ne zásadní
- malý
- žádný
- nevím

Poznámka:

9. Setkáváte se často s chybami pečovatelů/předvychovatelů?

- určitě ano
- spíše ano
- nevím
- spíše ne
- určitě ne

10. Jsou tyto chyby závažné?

- určitě ano
- spíše ano
- nevím
- spíše ne
- určitě ne

Poznámka:

11. Může pečovatel/předvychovatel svými chybami způsobit, že pes nebude zařazen do následného výcviku?

- určitě ano
- spíše ano
- nevím
- spíše ne
- určitě ne

12. Setkal/a jste se někdy s takovou situací?

- vůbec
- zřídka
- poměrně často
- velmi často

13. Jste celkově spokojen/a s kvalitou předvýchovy ve vaší organizaci?

- určitě ano
- spíše ano
- nevím
- spíše ne
- určitě ne

14. Jaký je podle Vás ideální způsob výchovy a výcviku vodícího psa?

- pes do cca 1 roku u pečovatele/předvychovatele → poté umístěn ve výcvikovém středisku
- pes do cca 1 roku u pečovatele/předvychovatele → poté u cvičitele
- pes u cvičitele po celou dobu výchovy i výcviku (cvičitel plní zároveň roli pečovatele)
- pes od začátku u klienta (cvičitel dochází na pravidelné konzultace)
- nevím

Poznámka:

Vyplněné dotazníky, prosím, posílejte mailem na **pajapokorna@seznam.cz**.

Velice děkuji za Váš čas. Přeji příjemný den!

Příloha č. 3 (Zdroj: AION CS, 2010 – 2013)

Příloha č. 2 k vyhlášce č. 388/2011 Sb.

Dovednosti vodícího psa

Poslušnost, ovladatelnost a chování

1. Ovladatelnost na vodítku za klidu, na místě. Cílem dovednosti je, aby pes následoval osobu se zrakovým postižením při obrazech a změně směru za klidu, na místě.
2. Ovladatelnost psa na vodítku za pohybu. Cílem dovednosti je, aby při chůzi pes zvládal chůzi na vodítku u nohy osoby se zrakovým postižením a kopíroval její pohyb.
3. Polohy psa v klidu vedle osoby se zrakovým postižením. Dovednost obsahuje zvládnutí cviků sedni, lehni, vstaň u nohy osoby se zrakovým postižením.
4. Aport. Cílem dovednosti je, aby se upuštěný nebo odhozený předmět dostal zpět do ruky osoby se zrakovým postižením; pes usedne nebo zůstane v klidu před osobou se zrakovým postižením, popřípadě u její nohy.
5. Odložení a ponechání psa o samotě se provádí v místech s pohybem osob tak, že osoba se zrakovým postižením se od psa vzdálí do takového místa, aby na ni pes neviděl. Odložený pes se musí chovat klidně, neopouštět místo odložení, nesmí štěkat na kolemjdoucí a ani je nijak obtěžovat.
6. Přivolání. Pes se musí okamžitě vrátit a s osobou se zrakovým postižením navázat tělesný kontakt jako reakci na své jméno s povelem „ke mně“ (popřípadě jiný povel, píšťalka podle verbálních možností osoby). Cílem dovednosti je, aby pes na povel osoby se zrakovým postižením zanechal dosavadní činnosti a okamžitě přiběhl na zavolání. Přivolání musí být pes schopen bez ohledu na rušivé vjemy (např. jiný pes, jakékoli jiné zvíře, hračky, děti, odhozená potrava, exkrementy). Pes je přivoláván z klidu (odložení) i z volného pohybu.
7. Chování psa na veřejných prostranstvích. Pes se musí umět chovat na veřejných prostranstvích, i když nevede osobu se zdravotním postižením. Nesmí obtěžovat kolemjdoucí, projevovat známky strachu nebo agresivního chování. Musí být čistotný, dobře ovladatelný, klidný v různorodých prostředích. Při odpočinku osoby se zrakovým postižením, v restauraci, čekárně, apod. musí pes zůstat v bezprostřední blízkosti osoby se zrakovým postižením. Není přípustné na žádost osoby se zrakovým postižením učit psa dovednosti sloužící k obraně nebo ochraně osoby (osob) nebo majetku, lovecké a slídičské dovednosti.

8. Chování psa při průchodu skupinou osob. Cílem dovednosti je, že se pes nechová ke skupině osob bázlivě nebo agresivně, neobtěžuje skupinu a ochotně vede osobu se zrakovým postižením.

9. Lhostejnost psa vůči zvukovým vjemům. Tímto se rozumí lhostejnost ke hlukům z pneumatických kladiv, kompresorů, těžkých nákladních aut, střelby apod. Pes by na tyto zvuky neměl reagovat vůbec nebo jen tak, aby jeho úlek nebo strach neohrozil bezpečnost osoby se zrakovým postižením.

10. Lhostejnost psa vůči pachovým a zrakovým vjemům. Pes by měl vést osobu se zrakovým postižením lhostejně kolem osob, vozidel, psů i jiných zvířat, kolem obchodů s potravinami, nádob s odpadky, pohozené potraviny, apod. Pokud psa určité podněty ze soustředění vyruší, musí se na povel neprodleně soustředit na výkon své činnosti.

Dovednosti potřebné k vodění osoby se zrakovým postižením

11. Zahájení a udržení směru a tempa chůze. Na povel „vpřed“ se dá pes do pohybu tak, aby vodič byl napnut. Pes jde po levé straně osoby se zrakovým postižením, musí jít před ní, aby jí mohl označit případné překážky. Pes v postroji má pravidelný krok, musí být při obvyklé chůzi uvolněný, nesmí příliš táhnout a bezdůvodně uhýbat ze směru chůze a musí se soustředit na cestu. Pes se musí pohybovat ve stálém tempu, nesmí chůzi zrychlovat ani zpomalovat, nemá-li k tomu závažný důvod (vyhýbání se překážkám apod.), musí umožňovat bezpečný a plynulý pohyb s ohledem na podmínky prostředí.

12. Změna směru chůze. Pes musí podle pokynů změnit směr chůze (odbočit do levé a pravé strany). Na povel „doleva“ nebo „vpravo“ odbočí buď ihned nebo, pokud to vyžaduje situace, vyhledá nejbližší možné a bezpečné místo pro odbočení do požadovaného směru a pokračuje plynule v chůzi. Na povel „zpět“ udělá pes s osobou se zrakovým postižením obrat na pravou ruku o 180 stupňů, vrací se po stejné trase a čeká na další povel.

13. Změna tempa a přerušování chůze. Chce-li osoba se zrakovým postižením chůzi zrychlit, dá psovi opakovaný povel „vpřed“ a sama chůzi zrychlí. Pes musí povel uposlechnout a chůzi zrychlit, aby byl vodič stále napnut. Na povel „pomalu“ musí pes zpomalit. Současně zpomaluje chůzi i osoba se zrakovým postižením, může psa ovlivnit i mírným šklubnutím vodiče. Přerušování chůze - na povel „stůj“ se pes okamžitě zastaví a čeká na další povel.

14. Označení chodníku. Před vstupem do vozovky pes musí signalizovat okraj chodníku tak, že se zastaví co nejbližší u jeho hrany. Pes zastavuje vždy, i když se jedná o chodník se sníženým nájezdem pro vozíčkáře. Pes stojí a čeká až na povel k převedení přes vozovku. Při

vstupu z vozovky na chodník je žádoucí, aby pes zastavil s předními nohama na chodníku, aby se osoba se zrakovým postižením co nejméně zdržovala ve vozovce. Není chybou, pokud pes označí vstup z vozovky na chodník pouze krátkým zastavením nebo zpomalením chůze.

15. Převádění přes vozovku. Vozovku musí pes přecházet na povel „převěd“ přímo, pokud není ve směru přecházení překážka, kterou je třeba obejít. Pes přechází vozovku kolmo na chodník, vyrovnaným tempem chůze, nesmí během přecházení bezdůvodně zpomalit nebo zastavit, aby se v jízdni dráze zdržoval co nejméně a co nejkratší dobu.

16. Chůze po schodech. Schody směrem dolů pes označí tak, že zůstane stát na kraji prvního schodu a čeká na další povel. Není chybou, když před schody zpomalí tempo chůze. Před schody směrem nahoru se zastaví s předními nohama na prvním schodu a vyčká na další povel. Po schodech vyjde až na povel „vpřed“, zpomalením nebo zastavením označí poslední schod. Pes musí po schodech jít plynule, přiměřenou rychlostí, podle potřeb osoby se zrakovým postižením, která jde vedle psa nebo za ním.

17. Vyhýbání překážkám po pravé straně. Pokud se na trase nachází překážka na pravé straně, pes tuto překážku obchází se zrakově postiženou osobou po její levé straně tak, že musí nechat volný prostor, aby jí osoba se zrakovým postižením mohla bezpečně projít a překážku minout. Není chybou, jestliže pes při míjení překážky zvolní rytmus chůze a tím upozorní osobu se zrakovým postižením, že míjí nějaké nebezpečné místo.

18. Vyhýbání překážkám po levé straně, průchod zúženým prostorem. Vyhýbání překážkám po levé straně je obdobné jako v předchozím bodu, jen s tím rozdílem, že pes s osobou se zrakovým postižením obchází překážku z její pravé strany. Pokud se při průchodu okolo překážky prostor zúží tak, že by pes s osobou se zrakovým postižením bezpečně neprošel, pes výrazně zpomalí tempo.

19. Vyhýbání vysokým překážkám. Pes musí umět řešit i vysoké překážky, pod kterými by sám podešel. Pes tyto překážky obchází nebo označuje zastavením, není-li možno se jim vyhnout. Tyto zvýšené překážky se často vyskytují při opravách střech domů, při označení výkopů, lešení, závorů apod. Může se jednat i o větve stromů.

20. Překážky pod úrovní terénu, terénní nerovnosti. Pes musí označit a bezpečně se vyhnout překážkám pod úrovní terénu (díry v chodníku, nechráněné výkopy, velké louže).

21. Pohyblivé překážky na trase jsou chodci, kočárky, děti apod., které osoba se zrakovým postižením se psem míjí nebo předchází. V těchto případech se pes samostatně rozhoduje, z které strany překážku obejde tak, aby do ní osoba se zrakovým postižením nenarazila.

22. Jízda na eskalátoru nebo travelátoru. Pes dovede osobu se zrakovým postižením k eskalátoru nebo travelátoru, který jede správným směrem, a zastaví tak, aby si mohla rukou ověřit směr pohybu madla. Na povel „vpřed“ nastoupí pes na eskalátor nebo travelátor zároveň s osobou se zrakovým postižením. Během jízdy pes v klidu stojí, neotáčí se, nesmí projevovat strach. Při vystupování pes v klidu, plynule z eskalátoru nebo travelátoru vystoupí.
23. Vyvedení z nepřehledné situace. Jestliže překážka zabírá celou šíři chodníku, musí ji pes označit zastavením, na další povel sejí samostatně a bezpečně vyhnout a pokračovat ve směru chůze. Pes musí být schopen zhodnotit nepřehlednou situaci, kdy nelze dále pokračovat v chůzi. Je to tzv. „slepá trasa“, kdy je bezpečnost osoby se zrakovým postižením ohrožena. Osoba se zrakovým postižením dává psovi povel „vyved““. Pes se musí umět zorientovat a samostatně situaci vyřešit, obejít překážku a vrátit se zpět na původní trasu. Pes na známé trase najde cestu zpět z interiéru (obchodní domy, nádraží) ke vchodovým dveřím a najde trasu domů, jestliže osoba se zrakovým postižením ztratí orientaci.
24. Schopnost chůze mimo chodníky a na venkově. Pes musí umět pracovat v situaci, kdy po straně vozovky nejsou žádné vymezené chodníky. Podle pravidel silničního provozu musí jít chodec po levém okraji. Na povel „kraj“ se musí pes držet levé krajnice tak těsně, jak to dovolují terénní nerovnosti. V relevantním případě lze na trase použít i chůzi po pravé krajnici. Pes musí umět udržovat bezpečnou vzdálenost od okraje (krajnice) vozovky na levé, popřípadě i na pravé straně. Pes musí být schopen pracovat i na venkově, kde za ploty štěkají psi, krajnice jsou nerovné, chodníky rozbité.

Vyhledávací dovednosti

25. Nalezení přechodu pro chodce. Pes musí nalézt správné místo pro přejítí vozovky, přechod pro chodce - na povel „přechod“ nebo „zebra“ anebo v relevantním případě najít světelný přechod pro chodce. Pes při označení obrubníku zůstává stát, dokud nedostane povel k převedení přes vozovku.
26. Nalezení schodů, eskalátoru nebo travelátoru. Na povel „schody“ pes musí umět nalézt schody a dovést k nim osobu se zrakovým postižením. Na povel pes rozliší směr schodů „nahoru“, „dolů“. Na povel „schody“ pes vyhledává schody v exteriéru i interiéru, při nástupu do dopravních prostředků a při výstupu z dopravních prostředků. Po nalezení schodů je musí pes správně označit a bezpečně vést (bod 16). Na stejný povel pes vyhledává eskalátor i travelátor. Po nalezení eskalátoru nebo travelátoru, který jede správným směrem, jej musí pes bezpečně označit a nastoupit (bod 22).

27. Nalezení dveří. Na povel „dveře“ pes musí umět nalézt nejbližší dveře, dovést osobu se zrakovým postižením do jejich těsné blízkosti a vyčkat na další povel. Je žádoucí, aby pes zastavil s hlavou pod klikou dveří. Po otevření dveří jimi pes s osobou bezpečně projde, zastaví a počká, až osoba se zrakovým postižením dveře zavře. Na další povel pokračují ve směru chůze. Pokud jsou dveře otevřené, pes zpomalí tempo chůze a plynule projde dveřmi tak, aby měla osoba dostatek místa na bezpečné projití. Pes na povel „dveře“ nalézá dveře v exteriéru i interiéru, dveře do i z dopravních prostředků, dveře do výtahu i samootvírací dveře. Pro nalezení správných dveří se používá přídatný povel „doleva“ nebo „vpravo dveře“.

28. Nalezení zastávky hromadné dopravy. Na povel „zastávka“ musí pes umět nalézt zastávku veřejné hromadné dopravy. Pes nesmí vykazovat známky nedůvěry nebo stresu při příjezdu prostředku veřejné hromadné dopravy.

29. Nalezení chodníku. Na povel „chodník“ pes musí umět nalézt a označit okraj chodníku.

30. Nalezení výtahu. Pes vyhledá a označí dveře výtahu. Osoba se zrakovým postižením po otevření dveří dá povel „vpřed“ pes vstoupí do výtahu a na povel „místo“ zaujme místo u stěny, nevstává, nepobíhá, vstane až po zastavení výtahu na povel osoby.

Dovednosti při cestování v dopravních prostředcích

31. Nástup do dopravních prostředků. Při nástupu do tramvaje, autobusu a trolejbusu pes na povel „dveře“ vyhledá a označí dveře (obvykle první) vozidla. Následuje povel „vpřed“ a po nastoupení zaujme pes na povel „místo“ místo za řidičem nebo jiné vhodné místo podle konkrétního dopravního prostředku. Při nástupu do metra pes na povel „dveře“ vyhledá a označí kterékoliv dveře a na povel „vpřed“ a „místo“ zaujme místo vlevo, popřípadě vpravo u protilehlých dveří. Při nástupu do vlaku pes na povel „dveře“ vyhledá dveře, osoba se zrakovým postižením pustí vodič postroje a drží psa na vodítku, na povel „hop“ vyskočí pes do vlaku na plošinu a čeká. Osoba nastoupí samostatně za psem. Pes musí nastupovat klidně, v relevantním případě najít volné sedadlo a zaujmout určené místo. Pes musí být schopen na povel nastoupit do auta na určené místo podle typu vozidla.

32. Výstup z dopravních prostředků. Při vystupování z tramvaje, autobusu, trolejbusu, metra na povel „dveře“ musí pes najít východ, počkat u prvního schodu, u nízkopodlažních dopravních prostředků u hrany vozidla a poté jít na pokyn za osobou se zrakovým postižením (náležitým způsobem) rychlostí podle potřeby osoby a s ohledem na situaci. Z metra vystupuje pes co nejplynuleji. Při výstupu z vlaku pes dovede osobu ke dveřím vagónu, na plošinu před schody osoba psa odloží na povel „zůstaň“ a z vlaku vystupuje sama. Poté psa k

sobě přivolá. Při výstupu z auta smí pes opustit auto až na pokyn, při otevření dveří zůstává v klidu a čeká na povel.

33. Cestování. Při cestování nesmí pes projevovat známky strachu nebo kinetózy. V metru a na vlakových nástupištích se pes musí pohybovat v dostatečné vzdálenosti od kraje nástupiště, aby nebyla osoba se zrakovým postižením ohrožena pádem do kolejiště. Na tramvajových ostrůvcích se pes musí chovat klidně, pohybovat se tak, aby neohrozil bezpečnost osoby a na pokyn osoby opustit ostrůvek požadovaným směrem (nalezení přechodu pro chodce, nástup do tramvaje).

Dovednosti v místě bydliště

34. Obchody, lavičky v místě bydliště, cesta domů. V místě bydliště se pes musí naučit potřebné trasy pro osobu se zrakovým postižením. Základní je trasa domů (obvykle na povel „domů“), dále do obchodu, včetně nalezení prodejního pultu, do parku, včetně nalezení lavičky, k lékaři, na poštu apod. podle potřeb osoby.

Příloha č. 4 (Zdroj: FOGLE, Bruce. *Nová encyklopedie psů*. 1. vydání. Praha: Fortuna Print, 2002. ISBN 80-7321-037-1.)

Obr. 1 Labradorský retriever (světlý)

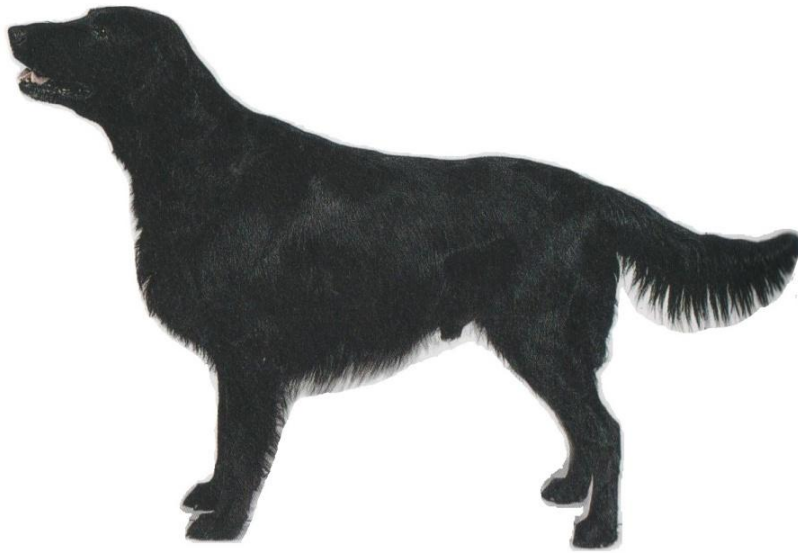
Obr. 2 Labradorský retriever (černý)

Obr. 3 Krátkosrstá kolie

Obr. 4 Chesapeake bay retriever

Obr. 5 Flat coated retriever

Obr. 6 Labradoodle

Obr. 7 Bílý švýcarský ovčák

Obr. 8 Border kolie

Příloha č. 5 (Zdroj: PETŘÍČKOVÁ, M., 2009 – 2012)

Desatero pro kontakt s vodícím psem

1. **Vodícího psa nevyrušujeme při práci.** Nedožadujeme se jeho pozornosti mlaskáním, voláním, hvízdáním či jinak.
2. Bez vědomí majitele **na vodícího psa nesahejme, nehladíme jej**, byť v dobrém úmyslu. Je lidskou slušností nejdříve člověka oslovit a zeptat se jej na souhlas s vaším úmyslem.
3. **Vodícího psa k sobě nevolejme.** Má svého pána. Neodbytné nutkání komunikace zaměříme na majitele.
4. Psovi **bez vědomí majitele nenabízíme jídlo či pamlsky.** Ani výjimečně. Kondice a zdravotní stav jsou základem pro jeho dlouhý život a práci.
5. Chceme-li pomoci nevidomému člověku, kterého vede vodící pes, vždy **člověka nejdříve oslovme a zeptejme se**, zda naši pomoc uvítá. Neurážejme se, když ji odmítne, je soustředěn na svou cestu.
6. Pomáháme-li nevidomému, **nemanipulujeme se psem, komunikujeme s člověkem a slovně doprovázíme, co děláme.**
7. Jdeme-li po ulici se svým vlastním psem, nikdy mu **nedovolme vodícího psa obtěžovat**, očíhávat či jinak vyrušovat v práci.
8. Míjíme-li vodícího psa s nevidomým člověkem, mějme svého psa vždy na vodítku.
9. Nastupujeme-li se svým psem do dopravního prostředku, vždy **dejme přednost člověku s vodícím psem.**
10. V dopravním prostředku **umožňujeme umístění vodícího psa** a uvolníme vhodné místo.

Anotace

Jméno a příjmení:	Pavčina Pokorná
Katedra:	Ústav speciálněpedagogických studií
Vedoucí práce:	PhDr. Kateřina Stejskalová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2013

Název práce:	Role pečovatele v procesu výcviku vodícího psa
Název v angličtině:	The role of caretaker in the process of training a guide dog
Anotace práce:	Diplomová práce se zabývá rolí pečovatele v procesu výcviku vodícího psa. Teoretická část se zaměřuje na vymezení zrakového postižení a popis prostorové orientace a samostatného pohybu zrakově postižených. Dále se teoretická část zaměřuje na vodícího psa, jeho historii, výcvik, legislativu a organizace v ČR s ním spojené. Závěr teoretické části je věnován osobnosti pečovatele. Praktická část zahrnuje kvantitativní výzkum formou dotazníků. Cílem tohoto výzkumu je zmapovat pohled pečovatelů a cvičitelů vodících psů na roli pečovatele v procesu výcviku vodícího psa.
Klíčová slova:	zrakové postižení, kompenzační pomůcky, prostorová orientace a samostatný pohyb, vodící pes, pečovatel
Anotace v angličtině:	This thesis deals with the role of caretaker in the process of training a guide dog. The theoretical part focused on definition of visual impairment and description of spatial orientation and self-contained movement of visually impaired. The theoretical part also deals with a guide dog, its history, training, legislation and organizations connected with it. Conclusion of the theoretical part deals with a personality of caretaker. The practical part includes a quantitative research using questionnaires. The main goal of this research is discover a view of caretakers and trainers of the role of caretaker in the process of training a guide dog.
Klíčová slova v angličtině:	visual impairment, compensatory aids, spatial orientation and self-contained movement, guide dog, caretaker
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1 – Dotazník pro pečovatele/předvychovatel vodících psů Příloha č. 2 – Dotazník pro cvičitele vodících psů Příloha č. 3 – Příloha č. 2 k vyhlášce č. 388/2011 Sb. Příloha č. 4 – Fotogalerie některých plemen užívaných pro práci vodícího psa Příloha č. 5 – Desatero pro kontakt s vodícím psem
Rozsah stran:	78 stran + 15 stran příloh
Jazyk práce:	Český jazyk